

Diak

Mia Koskinen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyönohjaaja
Opinnäytetyö, 2019

**YHTEISÖLLISYYDEN KEHITTÄMINEN TAMPEREEN LASTEN KAT-
EDRAALILLA**

TIIVISTELMÄ

Miia Koskinen

Yhteisöllisyyden kehittäminen Tampereen Lasten katedraalilla

51 sivua, 6 liitettä

Toukokuu 2019

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi ja kirkon nuorisotyönohjaaja (AMK)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Tampereen Lasten katedraalin yhteisöllisyyttä seurakuntalaisten ja työntekijöiden yhteistyöllä tasavertaisina toimijoina. Tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa toimintaa seurakuntalaisten toiveista ja ajatuksista käsin niin, että yhteisöllisyyden kehityksen vaatimat seurakuntalaisten osallisuus ja toimijuus toteutuisivat.

Opinnäytteen toimintaympäristönä oli Lasten katedraalilla järjestetyn Kesäpäivä kummin kaa -tapahtuman prosessi suunnittelusta toteutukseen ja arviointiin. Tapahtumaa yhdessä työntekijöiden kanssa kutsuttiin tekemään seurakuntalaisia. Prosessiin kuului kolme suunnittelukertaa sekä tapahtumapäivä. Prosessin aikana pyrittiin osallistamaan seurakuntalaisia ja vahvistamaan heidän toimijuuttaan.

Prosessin arvioimiseksi toteutettiin laadullinen tutkimus, johon aineistoa kerättiin haavoittamalla, haastatteleamalla sekä kyselylomakkeilla. Prosessia arvioitiin kerättyyn aineistoon pohjaten, vertaamalla sitä yhteisöllisyyden ja osallisuuden teoriaan.

Opinnäytteen teoria koostuu yhteisöllisyyden ja osallisuuden määrittelystä, sekä niiden ulottuvuuksista seurakunnassa, asiakaslähtöisestä kehittämisestä sekä siitä, mitä lapset ja kummius tarkoittavat seurakunnan kontekstissa.

Prosessi oli askel eteenpäin kohti Lasten katedraalin vahvempaa yhteisöllisyyttä. Suunnittelukerroilla kokoonpano vaihteli paljon ja yhteisöllisyys konkretisoitui tapahtumapäivänä. Seurakuntalaisten osallistaminen ja toimijuuden vahvistaminen toteutuivat prosessissa, mutta tasavertainen toimijuus seurakuntalaisten ja työntekijöiden välillä ei. Päävastuu suunnittelusta ja toteutuksesta oli siis edelleen työntekijöillä. Prosessi näytti sen, että yhteisöllisyyden vahvistumiseksi vaaditaan sitoutumista niin työntekijöiltä kuin seurakuntalaisiltakin.

Asiasanat: yhteisöllisyys, osallisuus, yhteisö, seurakunta

ABSTRACT

Miia Koskinen

Communality development of Children´s cathedral at Tampere

51 pages, 6 appendices

May 2019

Diaconia University of Applied Sciences

Degree programme in Social Services: Option in Christian Youth Work

Bachelor of social services

The aim of this thesis was to develop communality of Children´s cathedral at Tampere by collaboration of parishioners and employees. The target was to plan and create activities according to the parishioners hopes and ideas, in order to their participation become more powerful, which strengthen the feeling of communality.

The theoretical framework of the study consists of communality and participation and their meaning in church, also what children and godparenting mean in church. The theory of customer-oriented approach is also covered.

The operational environment of the thesis was the process of planning and implementation of the plan in the Summer day with godparents -event. The parishioners were invited to plan and participate the event. The process included three planning meetings and the event day. During the process all the parishioners were encouraged to share their ideas.

The study was executed as a qualitative research. The material was collected with survey, interviews and by observations.

The process was step forward to stronger communality in Children´s cathedral. At the planning meetings there was always different composition of people and communality did not become concrete until the event day. During the process participation of parishioners worked but employees still had the main responsibility of planning and organising the event. It can be concluded, that in order to strengthen the communality, employees and parishioners both must be committed to the change.

Keywords: communality, participation, community, congregation

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS	6
2.1 Asiakaslähtöinen kehittäminen sosiaalialalla	7
2.2 Seurakunta osallistavana yhteisönä	8
2.3 Yhdessä tekeminen kirkon strategioissa	9
2.4 Lasten katedraalin yhteisöpaja.....	10
3 LAPSET JA KUMMIUS SEURAKUNNASSA	12
4 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET	14
5 TAPAHTUMAN SUUNNITTELUPROSESSI JA SEN ARVIOINTI	16
5.1 Ensimmäinen suunnittelukerta.....	17
5.2 Toinen suunnittelukerta	18
5.3 Kolmas suunnittelukerta	19
5.4 Tiedonkeruun menetelmät	20
5.5 Suunnitteluprosessin arviointi.....	24
6 TAPAHTUMAPÄIVÄN TOTEUTUS JA ARVIOINTI.....	27
6.1 Tiedonkeruun menetelmät	28
6.2 Tapahtumaa toteuttavien osallisuuden ja yhteisöllisyyden toteutuminen.....	32
6.3 Tapahtuman tavoitteiden toteutuminen	33
7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	36
7.1 Eettisyys	38
7.2 Luotettavuus ja hyödynnettävyys	39
7.3 Ammatillinen kasvu	40
LÄHTEET.....	43
LIITE 1. Tapahtuman mainos	46
LIITE 2. Tapahtuman runko ja sisältö	47
LIITE 3. Lasten katedraalin työntekijän loppuhaastattelu	48
LIITE 4. Kysely prosessissa mukana olleille	49
LIITE 5. Teemahaastattelun teemat	50
LIITE 6. Kävijäkysely tapahtumassa vieraileville	51

1 JOHDANTO

Kirkon strategisissa asiakirjoissa (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö 2016 ja Kohtaamisen kirkko 2014) on jo muutamia vuosia näkynyt tavoitteena toimintakulttuurin muutos työntekijä- ja organisaatiolähtöisestä toiminnasta kohti työntekijöiden ja seurakuntalaisten tasavertaista toimijuutta sekä seurakuntalähtöistä ajattelutapaa. Tällaiseen toimintakulttuurin muutokseen tähtää myös Tampereen seurakuntayhtymä, johon kuuluu myös opinnäytteen yhteistyökumppani Lasten katedraali.

Lasten katedraali on Tampereen Tuomiokirkkoseurakunnan varhaiskasvatuksen toimintamuoto, joka palvelee monipuolisesti koko Tampereen varhaiskasvatusikäisiä sekä ympäri Suomen tulevia ryhmiä. Lapsiperheille suunnattu toiminta jakautuu pääasiassa kahteen juhlakauteen: pääsiäiseen ja joulun sekä kesäkauteen. Kukin toimintakausi sisältää erilaisia tapahtumia ja kirkkohetkiä. Fyysisesti Lasten katedraali toimii Tampereen Finlaysonin kirkossa. Kesäisin kirkko toimii Suomen ainoana lasten tiekirkkona, jossa elävä musiikki soi nuorten soittajien toimesta. Ympäri vuoden kirkosta löytyy ikuisia kertomuksia kuvaavia nukkealttareita ja itse kirkkorakennus tarjoaa myös kulttuurihistoriallisen kokemuksen. Lasten katedraali on auki noin 200 päivää vuodessa ja kävijöitä riittää vuosittain noin 20 000. (Mari Sunell, henkilökohtainen tiedonanto 31.1.2019; Lasten katedraali i.a.)

Lasten katedraalilla on tavoitteena kehittää toimintamuodon yhteisöllisyyttä ja tästä syystä Lasten katedraali lähti mukaan myös yhteisöpaja projektiin, josta kerron lisää kappaleessa 2.4. Lasten katedraali tavoittelee siis toiminnan kehittämistä seurakuntalaisten tarpeiden ja toiveiden suuntaan. Tavoitteena on ottaa seurakuntalaiset mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ajatuksena on tehdä yhdessä tekemisestä tavallista, eikä toimia näin vain yksittäisen tilaisuuden kohdalla. (Mari Sunell, henkilökohtainen tiedonanto 18.6.2018.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tukea Lasten katedraalin yhteisöllisyyden kehittämisen prosessia. Tavoitteena oli kehittää Lasten katedraalin yhteisöllisyyttä työntekijöiden ja seurakuntalaisten yhteistyöllä tasavertaisina toimijoina. Tavoitteena oli suunnitella ja

toteuttaa toimintaa seurakuntalaisten toiveista ja ajatuksista käsin ja näin tukea seurakuntalaisten osallisuutta ja toimijuutta.

2 YHTEISÖLLISYYS JA OSALLISUUS

Yhteisöllisyydellä kuvataan usein ihmisten välistä yhteistyötä sekä monenlaisia yhteistyömuotoja. Ihmiset kaipaavat yhteisöllisyyttä, joka sisältää yhteenkuuluvuuden tunnetta, luottamusta, vuorovaikutusta sekä yhdessä tekemistä. Yhteisöllisyys on tunnetila, joka pohjautuu yksilön vapaaehtoisuuteen. Yhteisöllisyyden toteutumisen kannalta tärkeää on osallisten sitoutuminen ja aktiivisuus sekä valmiudet yhdessä tekemiseen sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen. Yhteisöjä on kuitenkin paljon erilaisia ja edellä mainitut asiat voivat niissä tarkoittaa hyvinkin erilaisia asioita. Yhteisöt voidaan jaotella kolmeen luokkaan. Yksi näistä on muodolliset yhteisöt, jotka voivat olla olemassa ilman jäsenten tuntemaa yhteenkuuluvuutta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi rekisteröidyt yhdistykset. Toisena luokkana on toiminnalliset yhteisöt, joissa jäsenet tuntevat kuuluvansa yhteisöön ja yhteisö perustuu vuorovaikutukseen. Kolmantena on symboliset yhdistykset, jotka muodostuvat saman aatteellisen ajatusmaailman jakavista ihmisistä. Myös teknologia luo erilaisia mahdollisuuksia yhteisöjen syntymiselle, kuten sosiaalisen median ja pelien kautta, vaikka näissä vuorovaikutus olisikin erilaista, kuin perinteisissä yhteisöissä. Yhteisöllisyys ja yksilöllisyys eivät kumoa, vaan tukevat toisiaan ja hyvässä yhteisössä jäsen voi toteuttaa omaa yksilöllisyyttään ja toimia yksilöllisesti mielekkäällä tavalla. (Paasivaara & Nikkilä 2010, 10 – 13, 19 – 21, 37 – 38, 74.)

Osallisuuden käsitteellä voidaan kuvata kuulumista sekä osallistumista esimerkiksi juuri yhteisön toimintaan. Osallisuuteen ja sen kokemiseen liittyy olennaisesti oman toimijuuden kokemus. Yhteisössä osallisuuden sosiaalinen ulottuvuus on yhteydessä yhteisön turvallisuuteen ja toimintakykyyn ja osallisuuden sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyy myös syrjäytymisen ehkäisy. (Virolainen 2015, 56.) Osallisuutta voidaan määritellä kolmella eri ulottuvuudella: riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus sekä yhteisöihin kuuluminen ja jäsenyys. Jos joku näistä ei toteudu, voi se tarkoittaa osallisuuden vähenemistä ja syrjäytymisriskin lisääntymistä, eli yhteisöllisen toiminnan ulkopuolelle jäämistä. Myös Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteissa yhtenä köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn keinona nostetaan esille osallisuuden edistäminen. Osallisuudella on siis suuri osa ja merkitys terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017.) Sekä yhteisöllisyyden että osallisuuden kohdalla suuria

tekijöitä ovat siis tunteet tasavertaisuudesta, luottamuksesta ja vaikuttamisen mahdollisuudesta. (Virolainen 2015, 57).

2.1 Asiakaslähtöinen kehittäminen sosiaalialalla

Asiakkaan näkökulmasta palveluiden kehittämisessä on kyse palveluun liittyvistä kokemuksista ja palveluiden vastaamisesta asiakkaan yksilölliseen tarpeeseen. Organisaation näkökulmasta taas kyse on järjestelmistä, malleista ja systeemeistä. Sosiaalipalveluissa asiakkaan merkitys on tunnustettu, mutta edelleen asiakaslähtöisyyttä määritellään organisaation tarpeista käsin. Kun asiakkaiden odotukset ja tarpeet moninaistuvat ja kasvavat, vaaditaan palveluilta entistä parempaa kykyä vastata näihin. Palveluiden tuottamisessa ollaankin siirtymässä kumppanuusajatteluun, jossa palvelun käyttäjän rooli on aikaisempaa merkityksellisempi. Asiakaslähtöisemmillä toimintamalleilla voidaan lisätä palvelun vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä asiakkaan ja työntekijöiden tyytyväisyyttä. Jotta asiakaslähtöinen kehittäminen todella toteutuisi, tulisi asiakas ja hänen tarpeensa asettaa palvelutuotannon kehittämisen keskiöön. (Virtanen, Suoheimo, Lamminmäki, Ahonen & Suokas 2011, 8 – 12.)

Asiakaslähtöisessä kehittämisessä oleellista on asiakkaan näkeminen oman hyvinvointinsa asiantuntijana ja tästä näkökulmasta osallistaa asiakasta palvelutoiminnan suunnitteluun. Ajatuksena on siis tehdä asiakkaan kanssa, eikä vain asiakasta varten. Tärkeää on myös asiakkaan näkeminen työntekijän kanssa yhdenvertaisena toimijana. Tällaisen kumppanuuden syntyminen ja toimiminen vaatii hyvää vuorovaikutusta osapuolten välillä sekä molemminpuolista luottamusta. (Virtanen ym. 2011, 18 – 19.)

Asiakaslähtöisellä kehittämisellä siis tavoitellaan palvelun parempaa vastaavuutta asiakkaan tarpeisiin, ottamalla asiakas mukaan palveluiden kehittämiseen. Näin toimimalla asiakas saa vaikuttaa ja kokea osallisuutta. Kuten aiemmin mainittu, osallisuuden sosiaaliseen ulottuvuuteen liittyy olennaisesti myös syrjäytymisen ehkäisy, joten voidaan todeta, että asiakaslähtöisen kehittämisen mallilla on positiivisia vaikutuksia useammalla osa-alueella. Parhaassa tapauksessa tuloksena voi siis olla aiemmin mainitut palvelun vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden kehitys, mutta myös osallistetun syrjäytymisen ehkäisy ja hyvinvoinnin vahvistuminen.

2.2 Seurakunta osallistavana yhteisönä

Kirkko on yhteisö monellakin tapaa. Jo kirkon alkuvaiheissa yhteisöllisyys näkyy Jeesuksen seuraajien keskinäisenä yhteytenä, yhteisen hyvän jakamisena ja huolenpitona. Kirkko on hengellinen yhteisö, jossa yhteisöllisyyden perusteet nousevat kirkon opeista ja teologiasta. Kirkko on myös osallisuuden yhteisö, jossa työntekijät ja kirkon jäsenet toimivat yhdessä arjen keskellä. Seurakunta on myös työyhteisö, jossa on tehtäviä seurakuntatyön parissa, mutta myös esimerkiksi kiinteistö- tai keittiötyön parissa. (Thitz 2013, 16.)

Olemukseltaan kirkko on kaikille erilaisille ihmisille avoin hengellinen yhteisö, jossa osallisuus pyhään kolmiyhteiseen Jumalaan saa yhteisöllisen muodon. Yhteisössä olennaista on yhteiset arvot. Kun niitä noudatetaan ja kunnioitetaan, ne ohjaavat yhteisön ja sen jäsenten toimintaa. Yhteisön arvot kertovat, mitä yhteisö pitää hyvänä tai tavoiteltavana ja mitä taas pahana tai torjuttavana, eli ilmaisevat sitä, minkä mukaan yhteisö haluaa toimia. Kirkossa halutaan edistää esimerkiksi vastuullisuuden, oikeudenmukaisuuden, pyhän kunnioituksen ja tavoitteellisuuden arvojen toteutumista. (Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö 2007, 3–4, 35.)

Vapaaehtoistyö on sanansa mukaan vapaaehtoista, sekä ilman palkkiota toisten hyväksi tehtävää työtä. Kirkon työaloilla vapaaehtoisia toimii esimerkiksi diakoniatyössä, musiikkitoiminnassa sekä nuorisotyössä. Yksi vanhimmista kirkon vapaaehtoistyön muodoista on palveleva puhelin, jossa puheluihin vastaavat vapaaehtoiset päivystäjät. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.)

Osallistamisella tarkoitetaan osalliseksi tekemistä ja aktivoimista, jolla pyritään lisäämään ihmisen osallisuutta (Virolainen 2015, 57). Kirkko haluaa osallistaa ja edesauttaa ihmisten osallistumista niin seurakunnassa, kuin muutenkin elämässä. Vapaaehtoisille halutaan tarjota erilaisia toimintamahdollisuuksia ja luoda käytäntöjä, joilla lisätään vapaaehtoisuutta sekä vahvistetaan osallisuutta ja vähennetään työntekijäkeskeistä toimintaa. Kirkko on myös mukana rakentamassa yhteistyöverkostoja, joihin ihmisten on mahdollista kokea kuuluvansa ja joissa on läsnä turvallisuus ja huolenpito lähimmäisistä. Osallisuuden yhteisönä kirkko haluaa kehittää työtään niin, että mahdollisimman moni

löytää oman paikkansa kirkon toiminnassa oman elämäntilanteensa mukaisesti. (Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö 2007, 4, 40–42.)

2.3 Yhdessä tekeminen kirkon strategioissa

Yhteisöllisyyden kehittäminen ja toiminnan suunnittelu sekä arviointi yhdessä seurakuntalaisten kanssa näkyy tavoitteena lähivuosien aikana tehdyissä kirkon strategisissa asiakirjoissa. Sellaista tilannetta pidetään tavoiteltavana, että työntekijät ja seurakuntalaiset suunnittelisivat ja toteuttaisivat toimintaa tasavertaisina toimijoina eikä toiminta olisi enää työntekijäkeskeistä ja organisaatiolähtöistä. (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö 2016, 23, 41.)

Kirkon tulevaisuuskomitean mietinnössä (2016) todetaan uudistuspyrkimysten, kuten tilan tekemisen seurakuntalaisten omalle toiminnalle ja seurakuntalaisen kirkollisen identiteetin vahvistamisen, olevan tärkeitä ihmisten tavoittamisen ja juuri yhteisöllisyyden kannalta. Muutos vaatii myös ajatustapojen muutosta. Työntekijälähtöisestä ajattelutavasta pitäisi siirtyä seurakuntalaislähtöiseen ajatteluun, jotta uudistuspyrkimykset voisivat toteutua. Seurakuntien toiminnan vapauttaminen ja seurakuntalaisen roolin vahvistaminen tulivat esille tärkeinä kehittämisen kohteina myös tulevaisuuskomitean järjestämässä työntekijöiden ja luottamushenkilöiden kyselyssä sekä nuorten ja nuorten aikuisten kanssa käydyssä keskustelussa. (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö 2016, 41.)

Kohtaamisen kirkko (2014) asiakirjassa on suuntia kirkon toimintaan vuoteen 2020. Myös tässä asiakirjassa on yhtenä painatuksen kohteena erilaisten kirkon jäsenyyden muotojen mahdollistaminen sekä seurakuntalaisten osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen, jolloin mahdollistetaan myös seurakuntalaisten omien kykyjen ja ideoiden käyttö. Kohtaamisen kirkko (2014) painottaa myös sitä, ettei vapaaehtoistoimintaa tule lähestyä työvoimapulan paikkaajana, vaan seurakuntalaisten osallisuus kuuluu seurakunnan olemukseen. (Kohtaamisen kirkko 2014, 24 – 25.) Toisaalta taas Tulevaisuuskomitean mietinnössä (2016) todetaan, että muutos toiminnan suunnittelun ja toteutuksen yhdessä tekemisen suuntaan on osaltaan tärkeä siksi, että kirkon työntekijämäärien laskiessa, vastuu seurakunnan elämästä siirtyy yhä enemmän seurakuntalaisille (Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö 2016, 41).

2.4 Lasten katedraalin yhteisöpaja

Tampereen seurakuntayhtymä on yhteistyössä Tampereen hiippakunnan, Helsingin Diakonissalaitoksen ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa toteuttanut kahdeksan yhteisöpajaa eri puolilla Tamperetta. Yhteisöpajojen toteuttamisen taustalla on ollut halu kasvattaa seurakuntalaisten toimijuutta sekä yhteisöjen rakentamisen tahto. Pajojen avulla tavoiteltiin myös lähikirkon toimijuuden vahvistamista sekä johtoon keskittyvän vallan pysäyttämistä. Tampereella pajojen toteutus alkoi Yhteisönrakentaja-koulutuksella, jossa koulutusmetodina oli CABLE-valmennus. Mukana koulutuksessa oli sekä työntekijöitä että vapaaehtoisia. (Haapavaara 2018, 30.)

CABLE-valmennus (Community Action Based Learning from Empowerment) on eurooppalaisena yhteishankkeena kehitetty aikuispedagogiikan menetelmä, joka tähtää aina yksilön ja yhteisön muutokseen. Valmennuksen avulla halutaan rakentaa yhteisöjä, joissa ihmisten on parempi olla. (Elenius 2014, 5 – 6.)

Tampereella pajoja haluttiin hyödyntää lähikirkkotoiminnan kehittämisessä sekä toimintakulttuurin muutoksessa. Tampereen seurakunnissa muutoksella on tavoiteltu verkostoissa toteutuvaa, alueen asukkaista ja tarpeista lähtevää tekemisen tapaa. Pyrkimyksenä on ollut luoda tilaa orgaanisesti syntyvälle uudistumiselle ja ihmisistä lähteville innovaatioille. (Hanne von Weissenberg, henkilökohtainen tiedonanto 21.2.2019.)

Tampereen Lasten katedraalilla keväällä 2017 järjestetyssä yhteisöpajassa toteutuksen mallina käytettiin edellä mainittua CABLE-valmennusta. Yhteisöpajaan kutsuttiin mukaan seurakuntalaisia ja tavoitteena oli kansalaistoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen yhteisössä. Tapaamisia järjestettiin yhteensä viisi ja kokoontumisissa käsiteltäviä teemoja olivat esimerkiksi:

- Tutustuminen paikalla oleviin sekä Lasten katedraalin toimintaan
- Omien vahvuuksien ja voimavarojen pohtiminen
- Omien arvojen pohtiminen ja Lasten katedraalin arvojen luominen
- Toimintaympäristöön tutustuminen
- Kehityskohteiden pohdinta ja ideointi
- Toiminnan ja ihmisten mukaan saamisen keinojen ideointi

Lasten katedraalin yhteisöpajan tuloksena syntyi ideoita esimerkiksi uudenlaiseen toimintaan ja tilojen ja pihan parempaan hyödyntämiseen. (Mari Sunell, henkilökohtainen tiedonanto 31.1.2019.) Pajan tuloksena syntyi myös idea Kesäpäivä kummin kaa -tapah- tumasta, joka myös toteutettiin ja toimi opinnäytteeni toteutuksen ympäristönä.

3 LAPSET JA KUMMIUS SEURAKUNNASSA

Kirkko on keskeinen varhaiskasvatuksen toimija yhteiskunnassa. Toimintamuotoja kirkon varhaiskasvatuksessa ovat esimerkiksi monipuolinen kokoava toiminta, kuten kerhot. Kirkon varhaiskasvatuksen peruslähtökohtina ovat lapsen ja perheen hyvä elämä, kasvatuskumppanuus perheen kanssa sekä kristillinen usko ja siitä nousevat arvot. Raamatullisina lähtökohtina ovat kaste- ja lähetyskäsky (Matt. 28:18–20) ja lasten evankeliumi (Mark. 10:13–16). Kasvatuksen linjaus ”Meidän kirkkomme – kasvamme yhdessä” (2015) antaa raamit kirkon varhaiskasvatukselle, kuten myös kaikille muille kirkon kasvatuksen osa-alueille. (Lapset seurakuntalaisina 2013, 4–5, 16.) Kirkon kasvatusta perustuu kokonaisvaltaiseen ihmiskäsitykseen. Ihmisen fyysinen, emotionaalinen, sosiaalinen ja hengellinen olemus ja kaikki muu ovat samantarvoisia lahjoja. Kirkon kasvatusta on kokonaisvaltaisen kasvun tukemista ja mahdollistamista, johon kuuluu yhdessä tekeminen, oleminen ja ihmettely. Jokainen saa kasvaa omana itsenään ja nähdään ja kohdataan arvokkaana, Jumalan kuvaksi luotuna. (Mitä kasvatusta on i.a.).

Lapsen seurakuntalaisuus alkaa usein jo vauvana kasteessa. Kasteessa lapselle nimetään kummit, jotka ovat myös osa lapsen kristillistä kasvatusta. Kummiudella on pitkät perinteet ja kummiudesta on puhuttu jo toisella vuosisadalla jKr. roomalaisen Hippolytoksen kirkkojärjestyksessä. Siinä puhuttiin kummeista, jotka vastasivat kastajan esittämiin kysymyksiin kastettavan puolesta, jos lapsi ei osannut vielä puhua. Joskus oli mahdollista, että lapsen vanhemmat olivat myös kummeja, joskus kummiksi kelpasivat vain kastettavan sukulaiset, 1500-luvulla kummien ja kummilasten piti edustaa samaa kastia ja aikoinaan myös kummien kristinopin tuntemusta on selvitelty tarkkaan. Kuitenkin kaikkien näiden aikojen läpi kummin yhtenä tehtävänä on ollut toimia eräänlaisena kristillisenä ohjaajana ja yhdessä vanhempien kanssa johdattaa kastettava Jumalan luo. Kummin tehtävä on olla lapselle tukija, kumppani ja kanssakulkija ja tukea lasta kristillisessä kasvussa. Tärkeää on halu antaa omaa aikaansa ja läsnäoloaan kummilapselle ja kummisuhteen hoitamiseksi. Kummius alkaa kasteesta. Kastetilaisuudessa kummit ovat jo mukana johdattamassa lasta Jumalan luo yhdessä vanhempien kanssa. (Silfverhuth 2012, 13–29.) Pääsääntöisesti kastettavalla tulee olla kaksi kummiä, jotka ovat konfirmoituja luterilaisen kirkon jäseniä (Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a.).

Tällä hetkellä on meneillään myös Kaste ja kummius -hanke, joka on kirkolliskokouksen hyväksymä kirkkohallituksen erillishanke vuosille 2018–2020. Hankkeen taustalla on kasteen suosion lasku 2010-luvulla ja hankkeen tavoitteena on turvata kasteen asema suomalaisten perheiden elämässä. Hanketta toteutetaan laajassa verkostoyhteistyössä eri kirkollisten toimijoiden ja seurakuntien kesken. (Kaste ja kummius. Hankkeen esittely i.a.)

4 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön taustalla oli Tampereen Lasten katedraalin tavoite kehittää toimintamuotojensa yhteisöllisyyttä. Lasten katedraali tavoittelee toiminnan kehittämistä seurakuntalaisten tarpeiden ja toiveiden suuntaan ja ajatuksena on ottaa seurakuntalaiset mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ajatuksena on tehdä yhdessä tekemisestä tavallista, eikä toimia näin vain yksittäisten tilaisuuksien kohdalla. (Mari Sunell, henkilökohtainen tiedonanto 18.6.2018.)

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tukea Lasten katedraalin yhteisöllisyyden kehittämisen prosessia. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Lasten katedraalin yhteisöllisyyttä niin, että seurakuntalaiset ja työntekijät tekisivät yhteistyötä tasavertaisina toimijoina. Tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa toimintaa seurakuntalaisten toiveista ja ajatuksista käsin niin, että yhteisöllisyyden kehityksen vaatimat seurakuntalaisten osallisuus ja toimijuus toteutuisivat. Olin itse prosessissa mukana paitsi opinnäytetyöni näkökulmasta, myös seurakuntalaisen roolissa. Toteutuksen ympäristönä toimi Lasten katedraalilla järjestetyn Kesäpäivä kummin kaa -tapahtuman prosessi, suunnittelusta toteutukseen ja arviointiin. Edellä mainittujen tavoitteiden toteutumista arvioitiin laadullisella tutkimuksella.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tavoitteena on usein tutkimuksen kohteena olevien toimijoiden omien tulkintojen esille nostaminen. Laadullista tutkimusta käytetään erityisesti, kun halutaan tarjota ääni ihmisille, joilla sitä ei normaalisti ole. Laadullisen tutkimuksen onnistumisen ehtona ei ole kerätyn aineiston määrä vaan tärkeitä ovat analyysin kelvollisuus ja johtopäätökset. Laadullisen tutkimuksen kohdalla alustavia tulkintoja tehdään jo aineiston keräämisen yhteydessä. (Hakala 2015, 19 – 22.)

Koko prosessi alkoi palaverilla syksyllä 2017, jossa suunnittelin yhdessä Lasten katedraalin työntekijöiden kanssa, miten tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa lähdetään etenemään. Milloin, miten ja mitä kautta seurakuntalaisia kutsutaan mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen, mitä suunnittelukerroilla tavoitellaan ja millaisella aikavälillä prosessin on tarkoitus toteutua. Tästä edettiin tapahtuman suunnitteluvaiheeseen, joka toteutettiin keväällä 2018. Suunnitteluvaiheeseen kuului kolme suunnittelukertaa, joiden välissä oli aina aikaa noin kuukausi. Näiden jälkeen toteutettiin suunniteltu

tapahtuma kesäkuussa 2018, jonka päätteeksi aloitettiin heti koko prosessin arviointi. Seuraavissa luvuissa kuvaan tarkemmin tapahtuman prosessin etenemistä ja toteutumista, sekä tavoitteiden arvioinnin menetelmiä ja tuloksia.

5 TAPAHTUMAN SUUNNITTELUPROSESSI JA SEN ARVIOINTI

Vallo ja Häyrinen (2016) vertaavat tapahtuman järjestämistä talonrakennusprojektiin. Kun tapahtuma onnistuu, siitä tulee ilon ja onnen talo, jossa viihdytään. Tunnelma on ainutlaatuinen ja näiden rakentamisessa tarvitaan sujuvaa yhteistyötä. Kun tapahtumaa aletaan suunnitella, on järjestäjän tiedettävä ja määriteltävä, millaisesta tapahtumasta on kyse. Tässä prosessissa on kyse itse rakennetusta tapahtumasta. Itse rakennetussa tapahtumassa organisaatio itse vastaa suunnittelusta, tekemisestä, kaiken varmistamisesta ja markkinoinnista (Vallo & Häyrinen 2016, 75–79.)

Onnistuneessa tapahtumassa sekä sisältö että tunne ovat kohdillaan. Onnistunutta tapahtumaa tavoiteltaessa on tärkeää etsiä vastauksia monille tärkeille kysymyksille heti suunnitteluvaiheessa. Miksi tapahtumaa järjestetään, eli mitkä ovat tapahtuman tavoitteet? Mikä on tapahtuman kohderyhmä? Missä ja milloin tapahtuma järjestetään? Millainen on tapahtumaprosessi, eli miten toteutetaan suunnittelu, toteutus ja jälkimarkkinointi? Millaista sisältöä tapahtumalle halutaan, ottaen huomioon tavoitteet ja kohderyhmä? Kuka on vastuussa mistäkin? (Vallo & Häyrinen 2016, 121–126.)

Tapahtuman suunnitteluprosessin aikana halusimme etsiä näille kaikille edellä mainituille tärkeille kysymyksille vastauksia yhdessä vapaaehtoisten seurakuntalaisten kanssa. Tapahtumaa suunnittelemaan kutsuimme Lasten katedraalin yhteisöpajassa mukana olleet seurakuntalaiset, sekä muita seurakuntalaisia, mutta lopulta suunnittelussa mukana oli vain yhteisöpajassa mukana olleita. Suunnittelukertojen välissä oli aina noin kuukausi ja niistä jokainen toteutettiin Lasten katedraalin tiloissa, Finlaysonin kirkossa Tampereella. Jokaiselle suunnittelukerralle asetin yhdessä Lasten katedraalin työntekijöiden kanssa tavoitteet, jotta jokaisen suunnittelukerran tarkoitus pysyisi selkeänä.

Pyrimme tukemaan osallisuuden toteutumista koko prosessin ajan ja huolehdimme, että jokaisen mielipide ja ideat tulivat kuulluksi. Kokoontuessa pyrimme aina dialogisuuteen ja vastavuoroisuuteen sekä yhteisen keskustelun luomiseen ja kannustimme huomioimaan toisia niin keskustelun kuin toiminnankin kohdalla. Päätösten teossa ja sisältöjen valinnassa muistelimme poissa olleiden ajatuksia ja mielipiteitä, joita he olivat aikaisemmin tuoneet esille. Tapaamisista koottiin myös aina epävirallinen pöytäkirja muistilistaksi

seuraaville kerroille. Pöytäkirjaan kirjattiin pohdittuja ja päätettyjä asioita. Näin pidimme huolta siitä, että edellisillä kerroilla poissa olleet pääsivät helpommin taas mukaan suunnitteluun. Tapaamiskertojen ajankohdista sovimme myös yhdessä, jotta mahdollisimman moni pääsisi aina paikalle.

5.1 Ensimmäinen suunnittelukerta

Ensimmäisen suunnittelukerran tavoitteena oli pohtia yhdessä tapahtuman tavoitteita ja näin selventää sitä miksi tapahtuma järjestetään, pohtia tapahtuman sisältöä ideariihen avulla, miettiä tapahtuman päivämäärää sekä sopia seuraavan tapaamiskerran ajankohta yhdessä. Ideariihi toteutettiin ääneen ideoiden ja samalla ideat kirjattiin ylös. Paikalla ensimmäisellä kerralla oli lisäksi yksi Lasten katedraalin työntekijä, sekä kuusi seurakuntalaista.

Vaikka kaikki paikalla olleet olivat tavanneet jo keväällä 2017 yhteisöpajassa, kävimme kuitenkin aluksi vielä nimi- sekä kuulumiskierroksen. Tässä kohtaa kerroin myös opinnytteeni aiheesta ja tavoitteista selventäen rooliani prosessin aikana myös siitä näkökulmasta. Kierroksen jälkeen kävimme läpi kummiuden historiaa ja kummin tehtäviä viritäytyäksemme aiheeseen. Kirjoitimme pienille lapuille omia muistoja ja hetkiä omien kummien, kummilasten tai muuten läheisten lasten kanssa. Teimme kierroksen, jossa jokainen pääsi jakamaan omia muistoja ja hetkiään. Tällaisen toiminnan kautta lähdimme pohtimaan, millaista tapahtumaa haluamme luoda. Keskustelimme yhdessä siitä, millaista tapahtumaa haluamme tehdä ja seurakuntalaiset kertoivat mitkä asiat he kokevat tärkeiksi. Keskustelusta esille nousi halu luoda matalan kynnyksen tapahtuma, johon kaikki ovat tervetulleita ja johon on helppo tulla mukaan missä kohtaa päivää tahansa. Päätaavoitteeksi asetettiin kummiuden tukeminen luomalla mahdollisuus mukavalle yhteiselle tekemiselle, joka ei maksa. Näiden ajatusten pohjalta lähdimme ideoimaan tapahtuman mahdollista sisältöä. Paikalla ollut työntekijä toimi kirjurina ja laitto ylös isolle pahville jokaisen idean, joka ääneen sanottiin. Ajatuksena tässä oli se, että jokainen pääsee sanomaan omat ideansa, mitä mieleen tuleekaan ja mitään niistä ei vielä valita tai tyrmätä, vaan pahvi toimii apuna seuraavilla suunnittelukerroilla.

Keskustelimme yhdessä myös tapahtuman ajankohdasta ja päädyimme siihen, että se on jokin kesäkuun sunnuntai, mutta tarkemman päivän selvittävät työntekijät sen mukaan, mitä muita tapahtumia alueella on kesäkuussa. Päätimme tapaamisen seuraavan suunnittelukerran ajankohdan sopimiseen.

5.2 Toinen suunnittelukerta

Toisen suunnittelukerran tavoitteena oli valita edellisellä kerralla kootusta ideapaperista ne ideat, jotka tapahtumapäivässä toteutetaan ja miettiä mitä asioita tapahtuman mainokseen (liite 1) tulee. Paikalla oli lisäksi yksi työntekijä ja yksi seurakuntalainen. Tapaamiskerta oli oleellinen sen suhteen, minkälainen tapahtuman rakenteesta ja sisällöstä tulee, mutta kahdeksan sijaan tähän oli vaikuttamassa kolme ihmistä. Tällaisen tilanteen mahdollisuus, että paikalle ei tule kaikkia edellisellä kerralla olleita, oli kuitenkin tiedossa, sillä tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen osallistuminen oli vapaaehtoista.

Tapaamisessa asioista saatiin kuitenkin päätettyä. Kun päätöksiä oli tekemässä pieni määrä ihmisiä, jotka olivat samaa mieltä asioista, tapaaminen ei ollut kovin pitkä. Paikalle päässeet koittivat myös muistella edelliseltä suunnittelukerralta, minkä asian kukakin koki tärkeäksi. Tätä kautta pohdimme, mikä kullekin voisi olla mielekästä tekemistä tapahtuman aikana. Näin siis huomioimme tapahtuman sisällön valinnassa myös heitä, jotka eivät tälle suunnittelukerralle päässeet.

Edellisen tapaamisen annin ja toisen tapaamisen keskustelun seurauksena päädyimme siihen, että Kesäpäivä kummin kaa -tapahtuma toteutetaan piknik-henkisenä, rentona tapahtumana, jossa suurimpaan osaan toiminnasta voi osallistua omaan tahtiin, omalla tyylillä ja oman mielen mukaan. Ainoastaan musiikkihetket ja tapahtuman päättävä kirkkovartti olivat aikataulutettuja. Suunnittelukerran tuloksena tapahtuman sisältö ja runko (liite 2) valmistuivat. Sovimme myös, että jokaiselle tapahtuman pisteelle nimetään rastihenkilö, joka auttaa rastin suorittamisessa. Tällä tavalla myös vuorovaikutus kävijöiden kanssa tapahtuu luontevasti.

5.3 Kolmas suunnittelukerta

Edellisellä tapaamisella emme sopineet vielä seuraavan suunnittelukerran ajankohtaa, sillä paikalla oli niin vähän ihmisiä. Ratkaisimme asian niin, että paikalla ollut työntekijä lähetti päivän jälkeen viestein ehdotukset mahdollisista ajankohdista kaikille, jotka olivat ensimmäisellä tapaamisella olleet paikalla. Näistä valitsimme sen päivän, johon ilmoitettiin eniten paikalle pääseviä.

Kolmannen tapaamisen tavoitteena oli sopia, mitä kukakin tapahtumapäivänä tekee sekä pohtia millä tavoin yhteisöllisyyden tuntumista ja näkymistä voidaan tapahtumassa lisätä. Pohdinnan tueksi valmistelin suunnittelukerralle mielikuviutusmatkan tapahtumapäivään osallistujan näkökulmasta. Tällä kerralla suunnittelemassa oli mukana lisäksi kaksi työntekijää ja kaksi seurakuntalaista. Koska toinen työntekijöistä ei ollut aikaisemmin ollut paikalla, kävimme esittelykierroksen heti aluksi. Esittelykierroksen jälkeen lähdimme mielikuviutusmatkalle kummipäivään ja kävimme keskustelua matkan tuomista ajatuksista. Tämän jälkeen suunnitimme kuka ottaa hoitaakseen minkäkin asian tapahtumasta.

Mielikuviutusmatkalle lähdettiin siis tapahtumaan osallistuvan näkökulmasta. Mielikuviutusmatkan tarkoituksena oli herättää pohdintaa ja luoda tavoitteita sen suhteen, millaista kuvaa haluamme tapahtumassa kävijöille antaa ja millaisia tavoitteita voisimme asettaa omalle työskentelyllemme tapahtuman aikana, jotta tapahtuman rentous ja yhteisöllisyyden tunne välittyisivät kävijöille. Mielikuviutusmatkalla pohdimme odotuksia esimerkiksi kohtaamisen suhteen erilaisten kysymyksien avulla:

- Mitä odotat, kun menet kohti tapahtuma-aluetta?
- Miten sinut otetaan vastaan?
- Kuka sinut ottaa vastaan?
- Mikä on ensimmäinen asia, mitä sinulle sanotaan?
- Entä ensimmäinen asia, mitä kummilapsellesi sanotaan?
- Ketä alueella on ja mitä ihmiset tekevät?

Mielikuvitusmatka avasi monipuolista keskustelua ja pohdintaa. Pohdimme yhdessä sitä, miten tärkeää kävijöiden kohtaaminen ja huomioiminen on heti portista sisään tullessa siihen asti, kun he poistuvat tapahtumasta. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että jokaista tulijaa tervehditään sekä toivotetaan tervetulleeksi ja kerrotaan hieman mitä tapahtuma-alueelta löytyy. Mielikuvitusmatkan pohjalta keskustelimme myös siitä, miten haluamme tuoda esille tunnelmaa rennosta ja kaikille yhteisestä kirkosta. Totesimme, että kaikessa vuorovaikutuksessa kävijöiden kanssa huomioidaan sekä lasta että aikuista, eikä puhetta kohdisteta vain aikuiselle.

Mielikuvitusmatkan jälkeen jokaiselle jaettiin muistio edellisestä tapaamisesta. Näin huomioimme sen, että kaikki eivät olleet viimeksi paikalla. Muistion pohjalta keskustelimme siitä, mitä kukakin haluaisi tapahtumassa tehdä. Pohdimme yhdessä omia vahvuuksiamme ja heikkouksiamme. Toiselle askartelu oli intohimo ja toiselle se oli niiden viimeisten asioiden joukossa, mitä haluaisi lähteä tapahtumassa tekemään. Jokaiselle paikalla olleelle löytyi mieluisa tehtävä ja porukalla muistelimme taas mitä he haluaisivat ehkä tehdä, jotka eivät nyt ole paikalla.

Suunnittelukerran tavoitteet siis täyttyivät, vaikka kaikki eivät paikalle päässeetkään. Työntekijä piti taas huolen siitä, että päivän aikana tullut informaatio ja suunnitellut asiat menevät myös heidän tietoisuuteensa, jotka eivät paikalle päässeet.

5.4 Tiedonkeruun menetelmät

Suunnitteluprosessin arviointia varten keräsin laadullista aineistoa havainnoimalla, haastatteleamalla sekä kyselylomakkeella. Kerättyjen aineistojen sisällöt jaoin osiin teemoittain: osallisuuden ja siihen liittyvän vaikuttamisen mahdollisuuden kokemus, yhdessä tekemisen sujuvuus sekä kehitysehdotukset tulevaisuutta ajatellen. Teemat valitsin aieman teorian pohjalta, jonka mukaan yhteisöllisyys on tunnetila, jonka toteutumiseen liittyy vahvasti yhdessä tekeminen ja vuorovaikutus, sekä osallisuuden ja toimijuuden kokemus. Näistä kirjoitin luvussa kaksi. Kun olin jakanut vastaukset teemoihin, kirjasin ylös teemoittain vastauksista tekemiäni päätelmiä. Tätä edellä mainittua prosessia kuvaa taulukko 1. Kun tulokset riippuvat ihmisten omista kokemuksista, oli laadullisen aineiston kerääminen tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi tarkoituksenmukaista. Seuraavissa

kappaleissa selvennän menetelmä kerrallaan, miten kutakin konkreettisesti käytettiin suunnitteluprosessin aikana.

TAULUKKO 1. Esimerkki aineiston analysoinnin prosessista

HAVAINTO/ILMAISU	TEEMA	PÄÄTELMÄ
<p>Oma havainto: Tapaamisella työntekijä varmisti, että jokainen saa halutessaan puheenvuoron.</p> <p>Tavoitteita pohtiessa seurakuntalaisilta kysyttiin, mitä he kokevat tärkeäksi tapahtuman kohdalla</p>	Osallisuus/vaikuttamisen mahdollisuus	Seurakuntalaisia osallistettiin tietoisesti tapahtuman suunnittelussa ja annettiin mahdollisuus vaikuttaa tapahtuman syntyyn ja omien mielipiteiden ja ajatusten esille tuomiseen.
<p>Seurakuntalainen: ”Joukon vaihtuvuus oli aika suurta ja suunnitteluun ja toteutukseen osallistui pitkälti eri ihmiset. Tämä aiheutti suunnitteluvaiheeseen vaikeuksia, kun ei tiedetty paikalla olevia ihmisiä.”</p>	Yhdessä tekemisen sujuvuus	Yhteisöllisyyden ja yhdessä tekemisen kokemus saattanut jäädä vähäiseksi, jos ei ole tiennyt mitään paikalla olevista ihmisistä
<p>Oma havainto: Toisella suunnittelukerralla tapaamiselle asetetut tavoitteet saavutettiin</p>	Yhdessä tekemisen sujuvuus	Vaikka kokoonpano vaihteli suunnittelukerroilla, yhteistyö on toiminut, sillä tavoitteet on kuitenkin saavutettu.

Havainnointi on iso osa sitä, miten ihminen hahmottaa ympäristöä, miten reagoi siihen sekä miten pyrkii ymmärtämään ja näkemään kokemaansa. Aiemmat havainnot tukevat uusia havaintoja ja poikkeavat havainnot taas kiinnittävät huomiota uudella tavalla.

Havainnoimalla pyritään saamaan tietoa eri ilmiöiden tekijöistä ja sen avulla arvioidaan tutkimuksen etenemistä, laaditaan muistiinpanoja analyysin tekoa varten sekä tehdään johtopäätöksiä. (Grönfors 2010, 154–156, 158, 161.) Kun havainnointi on osana osallistumista, on havainnoitsija sekä tutkijan, että ihmisen roolissa, jolloin tärkeimpänä työvälineenä on oma persoona. Havainnointitilanteessa on hyvä varata erikseen aikaa muistiinpanojen tekemiselle, sillä joissain tilanteissa muistiinpanojen tekeminen voi häiritä asioiden luonnollista kulkua. Havainnoitaessa on tehtävä ainakin kahdenlaisia muistiinpanoja. Sellaisia, jotka keskittyvät varsinaiseen vuorovaikutukseen, kuten osallistujat, mitä tehdään, mitä puhutaan ja miten reagoidaan asioihin ja muistiinpanoja siihen liittyen, millaisessa tilanteessa vuorovaikutus tapahtuu, kuten kellonaika ja muita olosuhdetekijöitä, jotka vaikuttavat vuorovaikutukseen, mutta tyyliä täytyy pitää erillään toisistaan. (Grönfors 2010, 164–166.)

Suunnitteluprosessin aikana havainnoinnin tavoitteena oli seurata miten osallisuus, toimijuus, vaikuttamisen mahdollisuus ja vuorovaikutus toteutuvat prosessissa ja mitkä asiat näiden toteutumiseen vaikuttivat. Havainnointia toteutin jokaisella suunnittelukerralla samalla, kun itse osallistuin tapahtuman suunnitteluun. Havainnointi toimi tilanteissa hyvin sen huomaamattomuuden vuoksi, jolloin aineiston kerääminen ei häirinnyt tilanteiden kulkua. Jokaista havainnointikertaa varten tein suunnitelman, johon oli valmiiksi pohdittu mihin asioihin tulee kiinnittää huomiota, kuten ilmeisiin, eleisiin, äänensävyihin ja paikalla olevien aktiivisuuteen ja tilan antamiseen jokaisen paikalla olevan äänelle. Jokaisen havainnoinnin jälkeen kirjoitin havainnoinnit puhtaaksi sähköiseen muotoon analyysiä varten.

Toisena menetelmänä aineiston keruussa oli kysely. Kyselylomake on yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa. Kyselyn muodot vaihtelevat kohderyhmän mukaan ja huolellisuus kysymysten muotoilussa on tärkeää kyselyn onnistumisen kannalta. Kysymykset tulee rakentaa tavoitteiden mukaan ja muotoilussa on huolehdittava siitä, etteivät kysymykset ole epämääräisiä tai johdattelevia. Lomake aloitetaan usein taustakysymyksillä esimerkiksi iästä tai koulutuksesta. Tämän jälkeen tulee helppoja kysymyksiä, jotka johdattelevat arkojen aihealueiden kysymyksiin, mikäli kysely sellaisia sisältää. Lopuksi tulee muutamia helposti vastattavia kysymyksiä, jotka johdattelevat taas kyselyn päättämiseen. (Valli 2010, 103 – 113.)

Verkkokyselyn etuna on nopeus sekä kyselyä toimitettaessa vastaajille että vastauslomakkeiden vastaanottamisessa. Verkkokysely on myös taloudellinen vaihtoehto. Aineiston käsittelyn kohdalla verkkokyselyssä on etuna se, että aineisto on valmiiksi sähköisessä muodossa ja vastaukset juuri siinä muodossa, kuin vastaaja on ne kirjoittanut. Tässä myös esimerkiksi litterointivaiheen mahdolliset lyöntivirheet jäävät pois ja aineisto on näin luotettavampi. (Valli & Perkkilä 2015, 109 – 110.) Verkkokyselyllä voidaan myös varmistaa, että jokainen vastaa kaikkiin kysymyksiin, mutta toisaalta ongelmana voi olla, että vastaaja ei ehkä koe voivansa vastata kaikkiin kysymyksiin, jos hänellä ei ole riittävää mielipidettä asiasta (Valli 2010, 113).

Jokaiselle tapahtumapäivää suunnittelemassa ja toteuttamassa olleelle lähetettiin heti tapahtuman jälkeen linkki Survey Monkey -sivustolle tehtyyn kyselyyn (liite 4). Kysely toteutettiin anonyyminä, jotta jokainen voisi tuoda esille myös sellaisia asioita, mitä ei ehkä prosessin aikana kaikkien kuullen halunnut tuoda esille. Kyselyssä kysymyksiä oli kymmenen, joten kovin suurella mittakaavalla edellä mainittu rakenne ei näkynyt. Taus-takysymyksiä oli yksi ja lopussa kyselyn päättymiseen johdattelevia kysymyksiä yksi. Kysely oli puolistrukturoitu, sillä kysymykset olivat kaikille samat ja vastaajat saivat vastata kysymyksiin omin sanoin, eikä käytetty valmiita vastausvaihtoehtoja (Eskola & Vastamäki 2010, 28). Kysely sisälsi myös asteikkokysymyksiä, joita seurasi aina myös avoin kysymys, jotta vastaaja voi vapaasti täydentää vastaustaan omin sanoin. Internetissä oleva kysely keskittyi juuri omaan kokemukseen tapahtuman prosessin toimivuudesta tavoit-teisiin nähden. Kyselyyn vastauksia tuli kahdeksan, joista kolme vastaajaa oli prosessissa mukana olleita seurakuntalaisia ja viisi työntekijöitä, jotka olivat mukana vain tapahtu-mapäivän toteutuksessa.

Kolmantena aineistonkeruu menetelmänä oli haastattelu. Haastattelu on tutkijan aloit-teesta ja usein myös tutkijan ehdoilla tapahtuvaa keskustelunomaista toimintaa. Haastat-telussa haastattelija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan selville haastateltavalta häntä kiinnostavat asiat tutkimukseen liittyen. Haastattelussa haastateltavalla on mahdollisuus tuoda esiin omia mielipiteitä, näkemyksiä ja kokemuksia sekä mahdollisuus tuoda ää-nensä kuuluviin. (Eskola & Vastamäki 2010, 26–27.)

Suunnitteluprosessin arviointia varten haastattelin tapahtuman jälkeen erikseen Lasten katedraalin työntekijää Mari Sunellia, joka oli koko prosessin ajan mukana sekä alusta

alkaen mahdollistamassa prosessin toteutumista. Haastattelun (liite 3) tavoitteena oli saada työntekijän näkemys prosessin tavoitteiden toteutumisesta ja siitä, mitä prosessin toteuttaminen antoi tulevaisuutta ajatellen. Haastattelun toteutin sähköpostin välityksellä, sillä itse tapahtumapäivänä haastattelulle ei ollut enää aikaa.

5.5 Suunnitteluprosessin arviointi

Tässä kappaleessa arvioin prosessia sen pohjalta, mitkä asiat opinnäytteen teoriaosion mukaan ovat oleellista yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumiseksi, jotka taas ovat oleellisia asioita, kun tavoitellaan toiminnan suunnittelua ja toteutusta yhdessä seurakuntalaisten kanssa tasavertaisina toimijoina. Arviointi koostuu sekä haastattelemalla, havainnoimalla että kyselyllä kerätystä aineistosta. Sitaattien kohdalla käytän tunnuksia T (työntekijä) ja S (seurakuntalainen), jotta tulee esille ovatko ajatukset peräisin työntekijöiltä vai vapaaehtoisilta. Eri vastaajat olen eritellyt numeroin, esimerkiksi T1 (työntekijä 1) ja T2 (työntekijä 2).

Virolainen (2015) kirjoittaa, että osallisuuden kokemukseen vaikuttavia suuria tekijöitä ovat toimijuus ja tunne tasavertaisuudesta sekä vaikuttamisen mahdollisuudesta. Mahdollisuuksia vaikuttaa annettiin prosessin aikana paljon, kun tapahtuma suunniteltiin yhdessä tavoitteita, sisältöä ja aikataulua myöden. Pohdimme yhdessä vastauksia tapahtumaan liittyviin kysymyksiin ja työntekijä antoi tilaa juuri seurakuntalaisista nouseville ideoille ja asettui itse lähinnä ohjaamaan suunnittelutilanteita. Seurakuntalaisten ideoita myös toteutettiin ja tapahtumapäivän sisältö koostuikin suurimmilta osin juuri seurakuntalaisilta tulleista ideoista. Seurakuntalaiset kokivat myös itse, että heidän ideansa ja mielipiteensä tulivat kuulluksi ja suunnitteluun oli helppo päästä mukaan.

Jokaisella suunnittelukerralla teimme tietoisesti töitä sen eteen, että jokainen saa puheenvuoron ja sanoa asiansa. Kun suunnittelimme tapahtumapäivää, pyrimme ottamaan huomioon jokaisen kohdalla, mikä kenellekin olisi mieleistä tekemistä tapahtuman aikana. Tasavertaisuus toteutui suunnitteluprosessissa mukana olleiden välillä, mutta tasavertainen toimijuus työntekijöiden ja seurakuntalaisten välillä ei toteutunut prosessin aikana. Vaikka idea olikin alun perin seurakuntalaisilta ja tapahtuman sisältö koottu seurakuntalaisten ideoista, oli työntekijöillä kuitenkin päävastuu tapahtuman suunnittelusta ja

toteutuksesta ja kummankin mahdollistamisesta. Työntekijöiden ammatillisen tietotaidon ja organisaation tuntemuksen vuoksi ajankohdan sopivuuden varmistaminen, toteutuksen organisointi ja seurakuntalaisten kutsuminen mukaan prosessiin olivat heidän vastuullaan.

T1: Yhteisöllisyydestä näkyi merkkejä vapaaehtoisten sitoutumisessa. Suunnittelussa vastuu jäi kyllä vielä työntekijöille enimmäkseen.

Paasivaaran ja Nikkilän (2010) mukaan yhteisöllisyys sisältää yhteenkuuluvuuden tunnetta, vuorovaikutusta ja luottamusta ja vaatii toteutuakseen osallisten sitoutumista ja aktiivisuutta. Suunnittelukertojen kokoonpano vaihteli paljon. Osa oli mukana vain kerran ja kuudesta seurakuntalaisesta kaksi osallistui jokaiselle suunnittelukerralle. Vaihtelevuus teki yhteisöllisyyden kehityksen havainnoinnista haastavaa. Tavoitteena oli arvioida ryhmän toiminnan kehittymistä prosessin aikana, mutta koska ryhmä oli joka kerta eri, oli havaintojen vertailu koko ryhmän dynamiikan kehityksen arvioimiseksi käytännössä mahdotonta. Mahdollisuus kokoonpanon muuttuvuudesta oli tiedossa jo ennen prosessin alkua, sillä osallistuminen prosessiin oli vapaaehtoista. Osa seurakuntalaisista oli myös pienten lasten vanhempia ja osallistuminen jäi joskus esimerkiksi lapsen sairastumisen takia. Sekä seurakuntalaiset, että työntekijät kokivat kokoonpanon vaihtelevuuden haasteena yhteisöllisyyden kehityksen kannalta. Yhteenkuuluvuuden tunne ei ollut kovin läsnä suunnittelukerroilla, juurikin siksi, että kokoonpano ei pysynyt samana.

T1: Realismi siitä, että pienten lasten vanhemmilla ei ole paljoa aikaa vapaaehtoisuudelle näkyi. Aina ei päästy paikalle tai peruttiin kokonaan. Yhteisöllisyyden kehitystä haastoi se, että toimeenpaneva väki oli joo tapamisella eri ja aina aloitettiin vähän "alusta".

S1: Joukon vaihtuvuus oli aika suurta ja suunnitteluun ja toteutukseen osallistui pitkälti eri ihmiset. Tämä aiheutti suunnitteluvaiheeseen vaikeuksia, kun ei tiedetty paikalla olevia ihmisiä.

T2: Koko ryhmä olisi ollut hyvä saada alusta asti kokoon.

Kuitenkin tulosten pohjalta voi sanoa, että työntekijöiden luottamus seurakuntalaisia kohtaan näkyi. Seurakuntalaisia pidettiin suunnitteluprosessissa asiantuntijoina, joiden mielipiteillä ja ajatuksilla oli suuri rooli olla tuomassa esille sitä, millaista tapahtumaa kaivataan ja millaisella sisällöllä tapahtumalle yhdessä asetettuja tavoitteita voidaan saavuttaa. Seurakuntalaisten luottamus taas muihin paikalla oleviin näkyi heidän aktiivisuudessaan

tuoda rohkeasti esille omia ajatuksia ja mielipiteitä. Luottamuksen näkökulmasta kiinnitin toteutetun mielikuvitusmatkan aikana huomiota siihen, että ihmiset olivat rauhassa silmät kiinni pohtivat tapahtumaa ohjeistuksen mukaan. Tulkitsen myös tämän luottamukseksi ympärillä olevia kohtaan, että uskaltaa rentoutua, vaikka ei näe mitä ympärillä tapahtuu.

Vaikka kokoonpano suunnittelukerroilla vaihteli paljon, toimi vuorovaikutus ja dialogisuus paikalla olevien kanssa pääosin hyvin. Ensimmäisellä suunnittelukerralla pidimme ideariihen, jonka tarkoituksena oli tuoda esille kaikki mieleen tulleet ideat ja ajatukset tapahtuman sisältöön liittyen. Ohjeistuksena oli, ettei siinä vaiheessa tyrmätä mitään ideoita tai pohdita voiko niitä toteuttaa, vaan kaikki otetaan ylös. Tämä viimeisin ohjeistus unohtui välillä keskustelussa, mutta edellä mainitun kaltaisten tilanteiden tullessa asiasta muistutettiin vielä uudestaan. Vaikutti siltä, että osalla oli jo valmiiksi kuva siitä, miten tapahtuma konkreettisesti toteutetaan ja siitä kuvasta oli ehkä vaikea päästää irti ja aloittaa kuvan luominen alusta yhdessä muiden kanssa. Muuten suunnitteluprosessin aikana vuorovaikutus oli dialogista seurakuntalaisten välillä mutta myös työntekijöiden ja seurakuntalaisten välillä. Yhteisten tavoitteiden asettaminen tapahtumalle ja yhteisiä tavoitteita kohti pyrkiminen teki keskustelusta yhtenäisempää ja enemmän aikaansaavaa. Paikalla olleet kuuntelivat mitä sanottavaa toisilla on ja keskustelivat yhdessä mahdollisuuksista yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

6 TAPAHTUMAPÄIVÄN TOTEUTUS JA ARVIOINTI

Tapahtumapäivä toteutettiin Finlaysonin kirkon pihapiirissä. Toteutuksessa oli mukana kolme seurakuntalaista, kolme kesätyöntekijää ja kuusi seurakunnan työntekijää Tampereen seurakuntayhtymästä. Edellä mainittujen lisäksi paikalla oli myös pappi viettämässä päivää. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden toteutumisen näkökulmasta tapahtumapäivää ohjasivat tavoitteet yhdessä tekemisen ja kunkin toimijuuden toteutumisesta. Erityisen tärkeää myös tässä vaiheessa oli pitää mielessä se, että tavoitteena ei ole työntekijälähtöinen toimiminen, vaan tasavertainen yhteistyö seurakuntalaisten ja työntekijöiden välillä.

Aloitimme tapahtumapäivän kuulumis- ja esittelykierroksella, sillä suurin osa työntekijöistä sekä kesätyöntekijät eivät olleet mukana prosessin suunnitteluvaiheessa. Kierroksen jälkeen toteutimme nyt uudelleen viimeisellä suunnittelukerralla jo kokeillun mielikuvitusmatkan, kun kaikki olivat paikalla. Mielikuvitusmatkasta keskustelimme samoilla teemoilla, kuin ensimmäiselläkin kerralla. Suurimpana keskustelunaiheena oli juurikin kävijöiden aktiivinen kohtaaminen tullessa, ollessa ja mennessä. Tämän jälkeen kävimme yhdessä läpi, kuka valmistelee minkäkin pisteen tapahtumassa. Tehtävien jakaminen tapahtui yhdessä keskustelun ja kunkin kiinnostuksen kohteiden kautta ja kaikki pääsivät hyvin siirtymään päivän valmistelujen pariin. Näin toimimalla halusimme varmistaa, että jokaisella olisi mielekästä tekemistä päivän ajan. Vielä hetki ennen tapahtuman alkamista kokoonnuimme yhteen keskustelemaan mielessä olevista kysymyksistä ja ajatuksista, jotta kaikki voisivat lähteä viettämään päivää rennolla ja hyvällä mielellä. Kehotimme kaikkia yhdessä huolehtimaan siitä, että jokainen pääsee välillä tauolle omalta pisteeltään. Pyysimme myös kaikkia havainnoimaan tunnelmaa ja tilanteita päivän arviointia varten.

Päivän päätteeksi pidimme yhteisen kahvihetken, jossa kävimme päivää läpi. Jokainen sai jakaa tunnelmiaan ja ajatuksiaan päivästä. Myös tässä tilanteessa huolehdimme tietoisesti siitä, että jokaisella oli mahdollisuus tuoda asiansa esille.

6.1 Tiedonkeruun menetelmät

Tavoite yhteisöllisyyden kehittämisestä koski myös tapahtumapäivää. Vaikka tapahtumalle asetettiin omat tavoitteet erillään opinnäytteen tavoitteista, oli tapahtuman taustalla kuitenkin myös Lasten katedraalin yhteisöllisyyden kehittäminen. Tapahtuman omiksi tavoitteiksi asettuivat suunnitteluprosessin aikana siis kummiuden tukeminen ja matalan kynnyksen, ilmaisen tekemisen luominen. Opinnäytteen näkökulmasta tavoitteena oli edelleen yhteisöllisyyden kehittäminen seurakuntalaisten osallisuutta ja toimijuutta tuke- malla. Tapahtuman aikana mahdollisuuksia yhteisöllisyyden kehitykselle oli tapahtumaa järjestävien työntekijöiden ja seurakuntalaisten välillä, mutta myös tapahtumaa tekevien ja vierailijoiden välillä.

Opinnäytteen näkökulmasta tässä kohtaa arvioitiin siis yhteisöllisyyteen vaikuttavien osallisuuden ja toimijuuden toteutumista sekä yhdessä tekemisen sujuvuutta. Näiden arvioimiseksi tiedonkeruun menetelmänä toimi suunnitteluprosessinkin kohdalla mainittu internet kysely (liite 4), johon lähetin linkin kaikille tapahtumaa suunnittelemassa ja toteuttamassa olleille heti tapahtuman jälkeen. Myös tapahtumapäivän osalta kyselyn kysymykset keskittyivät vastaajan omaan kokemukseen prosessin toimivuudesta tavoitteisiin nähden. Tämän kyselyn lisäksi heti tapahtuman päätteeksi pidin yhtä aikaa koko tapahtumapäivää tekemässä olleelle ryhmälle teemahaastattelun (liite 5). Haastattelu toteutettiin tapahtuman päätteeksi ja siihen osallistui kaikki päivää toteuttamassa olleet 13 ihmistä.

Teemahaastattelu on yksi suosituimmista tavoista kerätä laadullista aineistoa. Teemahaastattelu on keskustelunomainen tilanne, joka tapahtuu tutkijan toimesta ja tutkijan ehdoilla. Tavoitteena on saada vuorovaikutuksessa selville asiat, joista kaivataan tietoa. Teemahaastattelun kohdalla läpikäytävät aihepiirit on määritelty valmiiksi, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä. Haastattelua ei kannata järjestää liian virallisessa tilassa, jossa haastateltava voisi kokea olonsa epävarmaksi. On tärkeää myös miettiä kuinka paljon antaa itsestään haastattelutilanteessa. Tuttavallisen ilmapiirin omaava haastattelutilanne voi tuottaa hyvinkin erilaisia tuloksia kuin esimerkiksi virallisemmän ilmapiirin omaava haastattelu. Haastattelun jälkeen ensimmäinen vaihe on aineiston

kirjoittaminen puhtaaksi. Teemahaastattelun kohdalla aineistoa voi analysoida teemoittain eli jäsentää aineistoa teemojen mukaisesti. (Eskola & Vastamäki 2015, 27 – 30, 42 – 43.)

Teemahaastattelun tavoitteena oli kerätä havaintoja ja ajatuksia tapahtuman tavoitteiden saavuttamisesta, yhteisöllisyyden näkymisestä ja tuntumisesta sekä kehitysehdotuksista jatkoa ajatellen. Toteutin haastattelutilanteen tapahtuman päätteeksi olleen kahvihetken lomassa, jotta keskustelu tapahtuisi mahdollisimman luontevasti ja vastaajat jaksaisivat vielä pitkän päivän päätteeksi jakaa ajatuksiaan. Kirjasin vastaukset haastattelutilanteessa käsin ja myöhemmin samana päivänä kirjoitin ne puhtaaksi sähköiseen muotoon. Tämän jälkeen jaoin vastauksia samojen teemojen alle, kuin suunnitteluprosessinkin kohdalla, eli osallisuuden ja siihen liittyvän vaikuttamisen mahdollisuuden kokemukseen, yhdessä tekemisen sujuvuuteen sekä kehitysehdotuksiin tulevaisuutta ajatellen. Tämän jälkeen kirjasin ylös myös aineiston pohjalta tekemäni johtopäätökset. Pidin erillään vastaukset, jotka koskivat tapahtuman tavoitteiden toteutumista, niistä vastauksista, jotka koskivat opinnäytetyön tavoitteiden toteutumista. Seuraavissa alaluvuissa esitän siis tulokset, yhteisöllisyyden kehityksen näkökulmasta koskien tapahtumaa toteuttamassa ollutta ryhmää (kohta 6.2), erillään tapahtumalle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta (kohta 6.3). Taulukot 2 ja 3 havainnollistavat tätä jaottelua aineiston analysointiprosessin havainnollistamisen lisäksi.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineiston analysoinnista opinnäytteen tavoitteiden näkökulmasta

ILMAISU	TEEMA	PÄÄTELMÄ
<p>Työntekijä: ”En osallistunut koko tapahtuman suunnitteluun, vaan niihin osiin, jotka tulivat tehtävikseni. Niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa minulla oli vapaat kädet.”</p>	<p>Osallisuus/vaikuttamisen mahdollisuus</p>	<p>On ollut mahdollisuus vaikuttaa tapahtuman sisältöön vielä tapahtumapäivänäkin, vaikka ei olekaan ollut mukana suunnittelussa.</p> <p>Osallisuuden kokemus ollut mahdollinen, vaikka osallistuisikin vain tapahtumapäivään.</p>
<p>Työntekijä: ”Yhteistyö vapaaehtoisten ja työntekijöiden välillä oli mielestäni saumatonta. Uskon, että tapahtumaan osallistuneet eivät tieneet kuka oli kukin.”</p>	<p>Yhdessä tekemisen sujuvuus</p>	<p>Tapahtumapäivänä toimittu yhtenä tiiminä seurakuntalaisten ja työntekijöiden kesken.</p>

TAULUKKO 3. Esimerkki aineiston analysoinnista tapahtuman tavoitteiden näkökulmasta

ILMAISU	TEEMA	PÄÄTELMÄ
Työntekijä: ”Myös vierailijat juttelivat keskenään”	Yhteisöllisyys	Myös vierailijat tutustuivat toisiinsa päivän aikana. Yhteisöllisyys ollut läsnä myös vieraiden kesken.
Vierailija: ”Yhdessä tekeminen ja leikkipiste” (olivat parasta päivässä)	Mielekäs tekeminen	Alueelta on löytynyt mielekästä tekemistä yhdessä lapsen kanssa.
Seurakuntalainen: ”Moni oli tapahtumassa myös omien lastensa kanssa”	Matala kynnyks	Tapahtumaan on rohkeasti osallistuttu, vaikka nimenä olikin Kesäpäivä kummin kaa

Tapahtuman tavoitteiden toteutumista arvioin myös tapahtumassa vieraileville laaditulla kyselylomakkeella (liite 6). Lomakkeella halusin selvittää, millainen kokemus kävijöillä oli tapahtuman tunnelmasta ja sisällöstä. Lomakkeessa halusin ottaa huomioon myös lasten palautteen, joten lisäsin lomakkeeseen erilaisia tunteita kuvaavia hymiöitä, joista sai värittää mielestään sopivimmat ja lomakkeen toiselle puolelle sai piirtää kuvan päivästä. Kävijöitä tapahtumassa oli noin 120 ja täytettyjä kyselylomakkeita palautui minulle 12.

Seuraavissa alaluvuissa arvioin opinnäytteen tavoitteiden toteutumista tapahtumapäivänä sekä erillisessä alaluvussa tapahtumalle asetettujen omien tavoitteiden toteutumista. Sitäntien kohdalla käytän tunnuksia T (työntekijä), S (seurakuntalainen) ja V (vierailija), jotta tulee esille kenen ajatuksia lauseet ovat. Eri vastaajat olen eritellyt numeroin, esimerkiksi T1 (työntekijä 1) ja T2 (työntekijä 2).

6.2 Tapahtumaa toteuttavien osallisuuden ja yhteisöllisyyden toteutuminen

Paasivaara ja Nikkilä (2010) kuvailevat yhteisöllisyyttä ihmisten väliseksi yhteistyöksi ja ihmisten kaipaavan yhteisöllisyyttä, joka sisältää yhteenkuuluvuuden tunnetta. Yhteisöllisyyden tunnelma tuli tapahtumapäivässä selkeästi esille verrattuna suunnitteluprosessiin. Tapahtumapäivän onnistuminen oli kaikkien yhteinen tavoite, jota kohti työskenneltiin tiiminä koko päivän ajan tapahtuman rakentamisesta sen purkuun. Tekemieni havaintojen pohjalta työntekijöiden ja vapaaehtoisten tasavertaisuus näkyi siinä, että päivän aikana puhetta, kysymyksiä tai ohjeistuksia ei osoitettu vain työntekijöille tai vain vapaaehtoisille, vaan kaikille yhteisesti. Tietoa ja taitoa jaettiin päivän aikana molemmin puolin, jotta tapahtumasta saataisiin paras mahdollinen. Suurin osa tapahtumapäivään osallistuneista seurakunnan työntekijöistä ei ollut prosessissa mukana ennen tapahtumapäivää, joten tapahtuman rakentamisen hetkellä oli vapaaehtoisten tietämys tapahtuman sisällöstä ja tavoitteista tärkeää jaettavaa myös heille. Yhteistyön sujuvuudesta kertoi se, että tapahtumapäivä sujui ilman tilanteita, joissa esimerkiksi aikataulutuksessa, rakentamisessa ja purkamisessa tai tehtävien jaossa olisi mennyt jokin pieleen. Kyselyyn vastanneet kokivat, että yhteistyö kaikkien järjestävien kesken sujui erittäin hyvin. Vastanneet kokivat, että tapahtumapäivän toteutuksessa olleen porukan olisi kuitenkin ollut hyvä tavata ennen varsinaista tapahtumapäivää, jotta tapahtumapäivän alkaessa olisi jo hieman ehditty tutustua.

T1: Yhteistyö vapaaehtoisten ja työntekijöiden välillä oli mielestäni saumattonta. Uskon, että tapahtumaan osallistuneet eivät tieneet kuka oli kukin.

S2: Koko porukan olisi pitänyt kokoontua edes kerran. Kuulla toistensa nimet, taustat, yms. Oppia oikeasti tuntemaan toisensa. Sitä yhteisöllisyys on ja jotkut työntekijät sitä selvästi ajoivat, mutta osa ei ollut asian takana.

S2: Palaveria, jossa kaikki tapahtumaan osallistuvat olisivat edes kerran olleet paikalla, ei koskaan järjestetty ennen tapahtumaa. Osa oli selvästi vain "töissä" sen enempää asiaa ajattelematta. Kaikki eivät edes tieneet kaikkien nimiä.

Osallisuuden ja toimijuuden toteutuminen konkretisoitui tapahtumassa, kun jokaisella oli oma vastuualue, josta piti huolta päivän ajan. Vastuualueita jaettiin jo suunnitteluvaiheessa mielenkiinnon kohteiden mukaan ja vasta tapahtumapäivään mukaan tulleiden työntekijöiden tehtävät selvitimme päivän alussa. Tehtävät jaettiin yhdessä sen mukaan

mitä kukin haluaisi päivän aikana tehdä. Vaikka kaikki eivät olleet mukana suunnittelu-
prosessissa, kokivat hekin, että he pystyivät vaikuttamaan ainakin oman pisteen toteutuk-
seen. Koettiin myös, että etukäteen tehty iso suunnittelutyö teki mukaan tulemisesta vasta
tapahtumapäivänä helpomman ja toimintaan pääsi hyvin mukaan.

T3: En osallistunut koko tapahtuman suunnitteluun, vaan niihin osiin, jotka
tulivat tehtäväkseni. Niiden suunnittelussa ja toteuttamisessa minulla oli va-
paat kädet.

T4: Tulin paikalle, roudasin tavaroita, kaikki sujui hyvin.

T5: Todella taitavaa tiimityötä mukavien työkavereiden kesken ja hyvin
suunniteltu on aina helppoa toteuttaa.

Vastaajat kokivat yhteisöllisyyden kehittämisen tärkeäksi aiheeksi ja he osallistuisivat
vastaavanlaiseen toimintaan mielellään jatkossakin, mutta tiedostavat myös sen, että ta-
voitellun kehityksen toteutumiseksi vaaditaan osapuolien sitoutumista.

S2: Olen edelleen sitä mieltä, että yhteisöllisyyden kehittäminen on tärkeää.
Se on yksi niistä keinoista, joilla seurakunta voi koittaa pysyä hengissä ny-
kyisen hitaan kuoleman sijaan. Muitakin tapoja tarvitaan, mutta tämä on
yksi hyvä tapa. Se ei kuitenkaan toteudu niin kauan, kun työntekijät eivät
tiedosta ongelmaa eivätkä sitoudu asennemuutokseen. Joillakin työnteki-
jöillä on halu ja suunta kehittämiseen, mutta ei selvästikään kaikilla. Ja kai-
kista se pitää lähteä. Tarvitaan ensin asennemuutos, jotta voidaan saada ai-
kaan aidosti toimiva rakennemuutos.

6.3 Tapahtuman tavoitteiden toteutuminen

Tapahtuman tavoitteena oli kummiuden tukeminen luomalla ilmainen, rento, matalan
kynnyksen tapahtuma, johon voi osallistua omaan tahtiin missä tahansa kohtaa päivää.
Tavoitteena oli luoda kummeille ja kummilapsille mukavaa yhteistä tekemistä kummi-
suhteen tukemiseksi. Tapahtuman tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa käytettiin sekä
teemahaastattelulla (liite 5), järjestäjäkyselyllä (liite 4) sekä kävijäkyselyllä (liite 6) ke-
rättyä aineistoa.

Kävijöiden palautteissa sekä järjestäjäkyselyssä tuli mainintoja siitä, miten tärkeää kum-
miuden vaaliminen on ja miten mukavalta tuntuu, että myös kummisuhdetta on ajateltu

ja järjestetty kohdennettua toimintaa kummeille. Edellä mainitut ajatukset kertovat mielestäni siitä, että kummiuden tukeminen koetaan aiheena tärkeäksi, mutta kummeille suunnattu toiminta oli uutta ja sitä oli kaivattu. Tämä kertoo myös siitä, että vastaavalliselle toiminnalle olisi jatkossakin kysyntää. Kävijäkyselyssä kysyttiin myös yhteystietoja kummitoimintaan osallistumisesta kiinnostuneilta ja kahdestatoista palautteesta neljään oli jätetty yhteystiedot yhteydenottoa varten. Myös tämä kertoo siitä, että kummitoiminnalle on kysyntää.

V1: Ihanaa että vihdoinkin kummejakin on ajateltu!

T2: Kummius on upea tehtävä. Sitä pitäisi vaalia enemmän kirkossa.

Palautteen perusteella tavoitteet mukavasta yhteisestä tekemisestä ja rennosta matalan kynnyksen tapahtumasta toteutuivat. Kävijät osallistuivat aktiivisesti tapahtuma-alueella olevaan toimintaan. Vaikka palautekyselyssä ei erikseen kysytty kummissuhteen vahvistumisen kokemisesta päivän aikana, vierailijat kuvasivat parhaiksi asioiksi päivässä yhdessä olon, yhdessä tekemisen, hyvän seurauksen ja kummilapsen kanssa ajan viettämisen. Kun kummit ovat kummilapsineen lähteneet liikkeelle ja viettäneet yhdessä päivää käyden läpi erilaisia aktiviteetteja voi päätellä, että yhdessä olo, yhdessä tekeminen ja vuorovaikutus ovat päivän aikana tukeneet lapsen ja aikuisen välisen suhteen vahvistumista. Sekä vierailijat että järjestäjät kokivat tapahtuman ilmapiirin rennoksi ja tapahtuma-alueelta oli löytynyt paljon mielekästä tekemistä. Moni tuli tapahtuma-alueelle viettämään piknik päivää ja osallistuivat alueella oleviin aktiviteetteihin omaan tahtiinsa, mikä oli myös yksi tapahtuman tavoitteista. Tapahtuman matalan kynnyksen toteutumisesta kertoi päivän aikana se, että tapahtumaan osallistui muitakin kuin kummeja kummilapsineen, kuten esimerkiksi perheitä. Tapahtuman kehitysehdotuksissa pohdittiinkin, että olisiko mainoksessa erikseen pitänyt mainita, että tapahtumaan voivat osallistua muutkin kuin kummit.

T4: Ehkä Kummit ohjelman nimessä sulki jotain kiinnostuneita ulkopuolelle?

T5: Kutsuun olisi voinut liittää, että tämä tilaisuus koskee kaikkia, vaikka erityiskutsu kummeille olikin.

Yhteisöllisyyden merkkejä tapahtumassa näkyi paljon. Tapahtumaa järjestävien keskinäisen toiminnan ja vuorovaikutuksen toimivuuden lisäksi vuorovaikutus toimi myös vierailijoiden ja järjestäjien kesken. Tapahtuman järjestäjät olivat jatkuvasti vuorovaikutuksessa kävijöiden kanssa. Tulijat toivotettiin tervetulleiksi saapuessaan ja heille kerrottiin mitä alueelta löytyy, kävijöiden kanssa juteltiin pisteillä ja ylipäättään tapahtuma-alueella ja poistuessaan vierailijoiden kanssa saatettiin vaihtaa vielä pari sanaa päivästä tai ainakin tervehdittiin vielä. Mielikuvitusmatkan pohjalta pohdittu kävijöiden kohtaaminen tullessa, ollessa ja mennessä siis toteutui. Teemahaastattelussa yhtenä esimerkkinä otettiin esille se, että pappi oli päivän aikana lasten peliseurana pihalla. Myös osa kävijäpalautteeseen vastanneista kertoi tutustuneensa tapahtuman aikana uusiin ihmisiin.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Toteutettu prosessi ja opinnäytetyön raportti ovat askel eteenpäin Lasten katedraalin yhteisöllisyyden kehittämisessä. Tavoitteiden mukaisesti tapahtumaa toteutettiin seurakuntalaisten toiveista ja ideoista käsin osallistamalla heitä tapahtuman suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Yhteisöllisyyden tunnelma vahvistui tapahtumapäivänä yhdessä toimimisen ja samojen tavoitteiden toteutumiseen pyrkimisen kautta. Tasavertainen toimijuus ei prosessissa toteutunut, sillä päävastuu suunnittelusta ja toteutuksesta olivat edelleen työntekijöillä. Havainnoinnin sekä kyselyiden perusteella työntekijöiden asenne yhdessä toiminnan suunnittelua kohtaan koettiin suureksi tekijäksi yhteisöllisyyden kehittymisen kannalta. Tärkeää on pitää mielessä se, että tarkoituksena on ottaa huomioon seurakuntalaisten tarpeet, ideat ja mielipiteet ja kehittää yhdessä toimintaa niiden suuntaan. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole ilmaisen työvoiman käyttö, vaan vaikuttamisen mahdollistaminen yhteisössä. Olisi siis ollut hyvä pohtia myös yhdessä seurakuntalaisten kanssa sitä, missä menee osallistamisen ja työllistämisen raja kummankin osapuolen näkökulmasta. Olisiko toimintaan sitouduttu vahvemmin, jos vastuuta olisi esimerkiksi jaettu enemmän myös seurakuntalaisille, esimerkiksi suunnittelukertojen järjestämisessä vai olisiko vastuun jakaminen sulkenut halukkaita osallistujia pois? Keskustelimme aiheesta myös opinnäytteen julkaisuseminaarissa muutaman Tampereen seurakuntien työntekijän kanssa. Keskustelussa esille tuli myös se näkökulma, ettei työntekijänä välttämättä tule edes ajatelleeksi, että vapaaehtoisten aktiivista osallistumista toimintaan voisi tietoisesti tukea ja edesauttaa. Saatetaan ajatella, että kun osallistuminen on vapaaehtoista seurakuntalaiset tulevat paikalle, jos tulevat, sen enempää pohtimatta mitä sen eteen voisi tehdä, että he todennäköisemmin tulisivat paikalle. Keskustelimme myös siitä, millaiset mahdollisuudet tasavertaisen toimijuuden toteutumiselle seurakunnassa ylipäättään on ja mitä tasavertainen toimijuus seurakuntien kontekstissa tarkoittaa. Keskustelun tuloksena päädyimme siihen, että mahdollisuudet jo pelkästään Tampereen eri seurakunnissa ovat kovin erilaiset, sillä toimintamuodot ovat eri puolilla erilaisia ja kuitenkin yleensä päävastuu on aina joka tapauksessa työntekijöillä.

Työntekijöiden osalta tärkeää on hyvä suunnittelu siitä, miten seurakuntalaisten osallisuutta toiminnan suunnittelussa lähdetään mahdollistamaan. Työntekijän rooli on tarpeen mukaan ohjata keskustelua niihin teemoihin, joita halutaan yhdessä seurakuntalaisten

kanssa käsitellä. Vaikka siis tavoitteena on tasavertainen toimijuus, on työntekijällä kuitenkin oma roolinsa prosessissa mahdollistajana ja toiminnan ohjaajana. Aito kiinnostus seurakuntalaisten tarpeista ja ajatuksista sekä prosessissa etenemisen hyvä suunnittelu tuovat siis hyvää pohjaa yhteisöllisyyden kehitykselle. Yhdessä suunnittelun prosessissa on pidettävä huolta siitä, että tavoitteiden mukaisesti jokaisen ajatukset, toiveet ja ideat tulevat kuulluksi. Tärkeää on siis myös vuorovaikutuksen avoimuus ja dialogisuus. Vuorovaikutuksen toimivuuden suhteen vastuu on sekä työntekijöillä että seurakuntalaisilla. Sen lisäksi, että työntekijä antaa tilaa seurakuntalaisten äänelle, on seurakuntalaisten annettava tilaa myös toistensa äänille.

Prosessi myös vahvisti sen, miten tärkeää osapuolten sitoutuminen on yhteisöllisyyden kehitystä ja tasavertaista toimijuutta tavoiteltaessa. Kuten aiemmin mainittu, kokoonpano suunnittelukerroista tapahtumapäivään vaihteli suuresti ja niin vapaaehtoiset seurakuntalaiset kuin työntekijätkin kokivat tämän jarruttaneen yhteisöllisyyden kehittymistä prosessin aikana. He joutuivat sopeutumaan joka kerta uuteen tilanteeseen ja ryhmään ja aloittamaan tutustumisprosessin alusta. Moni olisi halunnut tutustua paremmin prosessissa mukana olleisiin ihmisiin, mutta tätä hankaloitti juurikin ryhmän kokoonpanon vaihtuvuus. Palautteiden perusteella voi huomata, että tutustumiseen ei panostettu tarpeeksi tietoisesti kuin ehkä juuri ja juuri nimien osalta. Vaikka toiminta kuinka olisi osallistavaa, toimijuutta tukevaa ja antaisi mahdollisuuksia vaikuttaa, ei yhteisöllisyydessä tapahdu pidemmän päälle kehitystä, jos osallisina on joka kerta eri ihmiset. Tavoitteiden saavuttaminen yhteisöllisyyden kehittämiseksi vaatii osapuolten sitoutumista, suunnitelmallisuutta, pitkäjänteisyyttä sekä tavoitteellista yhdessä työskentelyä kohti yhteistä päämäärää.

Järjestäjäkyselyyn vastanneet kokivat, että osallistuisivat mielellään vastaavanlaiseen toimintaan jatkossakin ja tapahtumassa vierailleista osa jätti yhteystietonsa yhteydenottoa varten, sillä olivat kiinnostuneita olemaan mukana vastaavanlaisessa toiminnassa. On siis selvää, että kiinnostusta ja halua yhdessä tekemiselle, järjestämiselle ja kehittämiseksi löytyy niin Lasten katedraalilta kuin seurakuntalaisiltakin. Tällaisen käytännön vakiintuminen seurakunnan toimintaan ei kuitenkaan tapahdu yhden tapahtuman kautta, vaan kuten aikaisemmin todettu, se vaatii suunnitelmallisuutta ja sitoutumista. Tässä kohtaa yhteisöllisyyden kehittämisen prosessin jatkuvuuden mahdollistamiseksi Lasten katedraalin tehtävänä olisi vastata kysyntään ja kehittää lisää mahdollisuuksia yhteisöllisyyden

kehityksen jatkamiseksi. Tapahtuma järjestetään uudelleen kesällä 2019 ja Lasten katedraali aikookin tapahtuman tiimoilta olla yhteydessä heihin, jotka viime vuonna kävijäpöytälauteissa jättivät yhteystietonsa ja ilmaisivat kiinnostuksensa toiminnassa mukana oloon.

7.1 Eettisyys

Arvioin prosessin eettisiä näkökulmia ”Osallistavan ja tutkivan kehittämisen oppaasta” löytyvän ”Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä (Gothoni i.a.)”-osion avulla. Gothonin tekstin mukaan eettisiin periaatteisiin tutkivassa ja kehittävässä työssä kuuluvat esimerkiksi keskinäinen kunnioitus, rehellisyys, vastavuoroisuus, yhteistointa ja positiivisen muutoksen tavoittelu. Eettisiä periaatteita huomioin läpi koko prosessin kaikessa toiminnassa. Heti prosessin alkaessa kerroin kaikille prosessiin osallistuville opinnäytetyöstäni ja sen tavoitteista, sekä millä tavalla tulen prosessin aikana toteuttamaan aineistonkeruuta, kuten havainnoimalla ja haastatteleamalla. Kerroin myös siitä, että opinnäytteen tulosten on tarkoitus olla tukena Lasten katedraalin yhteisöllisyyden kehittämisen prosessissa.

Prosessin aikana keskinäisestä kunnioituksesta huolehdimme työntekijöiden kanssa tuomalla esille sitä, että jokaisen mielipiteet ja ajatukset ovat prosessin kannalta tärkeitä ja tarkoitus on luoda tapahtuma juuri heidän ideoidensa pohjalta. Pyrimme työskentelemään niin, että valta jakaantuu tasa-arvoisesti kaikkien prosessissa mukana olevien kesken. Kannustimme myös vuorovaikutukseen, jossa kuunnellaan muidenkin mielipiteitä sekä hyväksymään erilaiset mielipiteet. Esimerkiksi suunnitteluvaiheen ideariihen kohdalla ohjeistimme, että jokaisen ideat kuunnellaan, eikä toisten ideoita ole tarkoitus tyrmätä ja pyrimme luomaan keskustelua aiheista, kuten tapahtuman tavoitteista, myös seurakuntalaisten välillä eikä vain työntekijän ja seurakuntalaisten välillä. Keskusteluissa jätimme myös ammattisanaston käytön pois, jotta kaikki ymmärtäisivät mistä puhutaan. Pyrimme työskentelemään yhdessä yhteisen tavoitteen hyväksi niin opinnäytteen tavoitteiden näkökulmasta kuin tapahtuman ja sen suunnitteluprosessillekin asetettujen tavoitteiden näkökulmasta. Asetimme tavoitteet opinnäytteelle yhdessä Lasten katedraalin työntekijöiden kanssa, ja niiden tavoitteiden pohjalta lähdimme rakentamaan prosessia. Prosessin aikana taas asetettiin yhdessä seurakuntalaisten kanssa tapahtumalle tavoitteet, joita kohti

työskentelimme yhdessä. Prosessissa mukana olleet olivat myös tietoisia opinnäytetyöni tarkoituksesta ja tavoitteista, joten myös he olivat mukana työskentelemässä niitä kohti.

Kehittämistyössä tärkeää on myös osallisen kuuleminen osallisuuden korostaminen (Gothoni i.a.) Prosessin tarkoituksena oli alusta asti osallistaa seurakuntalaisia toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Kävimme kuitenkin ennen suunnitteluvaiheen alkua Lasten katedraalin työntekijöiden kanssa keskustelua siitä, millä tavoin konkreettisesti tavoitteleimme seurakuntalaisten osallisuuden toteutumista ja millä tavoin varmistamme sen, että jokaisen toimijuus toteutuisi.

7.2 Luotettavuus ja hyödynnettävyys

Kun sain koottua yhteen keräämäni aineiston, pohdin pitkään, onko sitä tarpeeksi, jotta voin esittää luotettavia tuloksia. Kuitenkin Juha T. Hakalan (2015) sanoin, laadullisessa tutkimuksessa tärkeintä ei ole aineiston määrä, vaan se mitä siitä saa irti. Vaikka kyselyihin eivät vastanneet kaikki, joille ne olivat suunnattu, on niissä esille tulleet asiat tärkeitä Lasten katedraalin yhteisöllisyyden kehittämisen jatkoa ajatellen. Prosessin arviointi antaa paljon viitteitä siihen, mihin tulevaisuudessa tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Nämä huomiot ovat tärkeitä juuri siksi, että ne tulevat henkilöiltä, joita aihe koskee. Vaikka koin prosessin arvioimisen ja aineiston analysoinnin aika ajoin todella vaikeaksi koen, että olen onnistunut tuomaan raportissa esille juuri niitä asioita, jotka Lasten katedraalille ovat tärkeitä yhteisöllisyyden kehittämisen suhteen ja hyödynnettävyys ja vaikuttavuus on suurin juuri Lasten katedraalille. Kesäpäivä kummin kaa -tapahtuma järjestetään toisen kerran kesällä 2019 samalla ajatuksella, että seurakuntalaiset ovat mukana tapahtuman suunnittelussa ja toteutuksessa. Tarkoituksena on, että opinnäytetyön raportti olisi hyödyksi jo uuden tapahtuman suunnitteluvaiheessa. Muualla kuin Lasten katedraalilla opinnäytetyön raporttia voisi käyttää esimerkkinä vastaavanlaisen toiminnan suunnittelussa, sillä raportissa tulee esille toiminnan runko, tausta, periaatteet, ja prosessin aikana opittuja, jatkossa paremmin huomioon otettavia asioita.

Jatkona tälle prosessille voisi olla laajempi kartoitus alueen seurakuntalaisten toiveista ja tarpeista Lasten katedraalin toiminnan suhteen ja saada näin lisää seurakuntalaisia

mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen heidän tärkeiksi kokemiensa asioiden äärellä.

7.3 Ammatillinen kasvu

Tässä kappaleessa pohdin omaa ammatillista kasvuani prosessin aikana sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimuksiin (Diakonia-ammattikorkeakoulu i.a.) peilaten. Osaamisvaatimuksissa sosionomin kohdalla teemoina ovat esimerkiksi sosiaalialan eettinen osaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, asiakastyön osaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen. Kirkon nuorisotyönohjaajan osaamisvaatimuksien teemoina taas ovat esimerkiksi hengellisen työn osaaminen, pedagoginen osaaminen, yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen sekä kehittämisosaaminen. Koen, että osaamisvaatimuksissa kuvatut asiat ovat sellaisia, ettei niiden harjaantumiseen riitä pelkkä teoria, vaan siihen vaaditaan myös käytännön harjoitusta. En koe, että jokaisen osaamisvaatimuksen kohdalla on tapahtunut kehitystä juuri opinnäytetyöprosessin tiimoilta, mutta muuten koulutuksen aikana kyllä. Osallisuus, osallistaminen, yhteisöllisyys sekä kehittävä ja refleктоiva työote ovat asioita, joita on painotettu koko koulutuksen ajan ja koen näiden ohjaavan toimintaani niin harjoitteluissa, koulutehtävissä kuin työelämässäkin.

Opinnäytetyöprosessin aikana omassa ammatillisessa kasvussa on tapahtunut kehitystä erityisesti yhteisöllisen toiminnan, asiakaslähtöisen kehittämisen, osallistamisen ja prosessiosaamisen teemojen kohdalla. Koko opinnäytetyöprosessi oli suuri oppimisen kokemus. Prosessin aikana tuli esille monta asiaa, jotka olisi voinut tehdä toisin, jotta lopputulos yhteisöllisyyden kehityksestä tai aineiston määrästä olisi mahdollisesti ollut ehkä vahvempi. Tällaisia asioita olivat esimerkiksi aineistonkeruussa käytettyjen kysymysten asettelu. Prosessin arviointivaiheessa huomasin, että oli vielä asioita, joihin olisin kaivannut vastauksia, mutta en osannut ajatella sitä kyselyä laatiessa. Esimerkiksi järjestäjäkyselyssä olisi voinut yhteistyön sujuvuuden kokemuksen lisäksi kysyä sitä, kokivatko vapaaehtoiset ja työntekijät toimivansa tasavertaisina prosessissa. Kysymyksellä yhteistyön sujuvuudesta tavoittelin vastausta tasavertaisuuteen, mutta huomasin myöhään, ettei kysymys todella ajanut asiaansa siinä suhteessa. Toinen asia oli yhteisöllisyyden kehitykseen suuresti vaikuttanut kokoonpanon vaihtuvuus prosessin aikana. Olisiko tapaamiset

pitänyt järjestää esimerkiksi eri ajankohtina? Jos tulevaisuudessa olen luomassa vastaavanlaista toimintaa osaan kiinnittää tällaisiin asioihin huomiota jo suunnitteluvaiheessa. Ehkäpä tämä pohdinta kertoo myös oman toiminnan ja työn arvioinnin kehittymisestä.

Koen että opinnäytetyötä tehdessä oma prosessiosaamiseni harjaantui. Vaikka olen aiemmin ollut mukana esimerkiksi musiikkitapahtumien suunnittelussa ja toteutuksessa, oli tässä uutta esimerkiksi seurakuntaympäristö sekä seurakuntalaisten tarpeiden ja toiveiden mukaan toteuttaminen. Tätä kautta myös yhteisöllisen toiminnan suunnittelu ja toteutus tuli tutummaksi. Monet pohdinnat siitä, miten seurakuntalaisia voisi prosessin aikana osallistaa, osallistamisen toteutus käytännössä ja jälkeinpäin sen onnistumisen arviointi opettivat osallistamisen periaatteiden lisäksi myös erilaisia toimintatapoja ja niiden soveltamista eri tilanteisiin. Vaikka seurakuntalaisista ei tässä yhteydessä puhuta asiakkaista, koen että prosessi on verrattavissa asiakaslähtöiseen kehittämiseen, jolloin myös asiakaslähtöisen kehittämisen periaatteet ja toteutusmahdollisuuksia tuli tutuksi paitsi teorian, myös opinnäytetyön käytännön toteutuksen kautta.

Tiimityöskentely- ja vuorovaikutustaidot kehittyivät prosessin aikana uudella tavalla. Molemmat näistä ovat sellaisia osaamisen alueita, joissa joka kerta oppii jotakin uutta, sillä tiimit eivät ole aina samanlaisia, eikä vuorovaikutus ole kaikkien kanssa samanlaista. Prosessin aikana oli aluksi hankala pohtia omaa asemaansa ryhmässä. Pohdin, olenko mukana seurakuntalaisen roolissa, opinnäytteen tekijän roolissa vai ohjaavassa roolissa kun olen ollut mukana tapaamisten suunnittelussa? Kuitenkin loppujen lopuksi koin suunnittelukerroilla olevani seurakuntalaisen roolissa, mutta samalla edistin opinnäytettäni. Osallistuin suunnitteluun kuten muutkin seurakuntalaiset ja työntekijä veti tilannetta enkä minä. Suunnittelukertojen ulkopuolella roolini kuitenkin erosi seurakuntalaisista siinä, että suunnittelin yhdessä työntekijöiden kanssa esimerkiksi seuraavan tapaamisen aloitusta ja tavoitteita. Tiimityöskentelyni oli ehkä siinä mielessä erilaista, etten heti sanonut omia ideoitani ja ajatuksiani. Koin, että muiden kuuluu sanoa ensin, koska se vaikuttaa opinnäytetyöni tuloksiin.

Ammatillisen kasvun osalta koen, että opinnäytetyön toteutuksen prosessi on antanut minulle itsevarmuutta lähteä mukaan erilaisten projektien suunnitteluun ja toteutukseen. On saanut varmuutta siitä, että osaan lähteä suunnittelemaan tämän kaltaista kehittävää työtä ja saanut eväitä erilaisiin mahdollisiin toteutustapoihin. Oma oppiminen ja kehittyminen

ei lopu koskaan ja tulevaisuudessa vastaavanlaista toimintaa toteuttaessa opitaan taas jokin uutta seuraavaa kertaa varten.

LÄHTEET

- Elenius, Kristiina (toim.) 2014. Yhteisölliset työmenetelmät laitosympäristössä – Helsingin Diakonissalaitoksen yhteistyön sovelluksia Windhoekin slummeista Helsingin lähiöihin. Helsinki: Helsingin Diakonissalaitos. Viitattu 19.3.2019 <https://www.hdl.fi/wp-content/uploads/2018/01/Helsingin-Diakonissalaitos-julkaisu-yhteis%C3%B6lliset-ty%C3%B6menetelm%C3%A4t.pdf>
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2015. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 27 – 44.
- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana, 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–44.
- Gothoni, Raili i.a. Eettiset periaatteet tutkivassa ja kehittävässä työssä. Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.3.2019. <https://libguides.diak.fi/c.php?g=389856&p=2793510#got1>
- Grönfors, Martti 2010. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 154–170.
- Haapavaara, Maria 2018. Polku yhteisönrakentajaksi – Tutkimus CABLE-valmennuksen toimivuudesta yhteisönrakentamisen moottorina Tampereen seurakuntayhtymässä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Tampereen ryhmä. Sosionomi (AMK) + diakoni. Opinnäytetyö.
- Hakala, Juha T. 2015. Toimivan tutkimusmetodin löytäminen. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 14 – 26.
- Kirkkohallitus i.a. Sakasti. Kaste ja kummius. Hankkeen esittely. Viitattu 26.2.2019. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content3395FE>

- Kirkkohallitus i.a. Sakasti. Mitä kasvatus on? Viitattu 5.1.2018. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?Open&cid=Content498E49>
- Kirkon tulevaisuuskomitean mietintö 2016. Kirkko ja toiminta. Suomen ev.lut. kirkon julkaisuja 47. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Kohtaamisen kirkko 2014. Suomen evankelis – luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020. Suomen evankelis – luterilaisen kirkon julkaisuja 7. Helsinki. Kirkkohallitus
- Lapset seurakuntalaisina 2013. Kehittämissasiakirja. Kirkkohallituksen julkaisuja 2013:1.
- Meidän kirkko – osallisuuden yhteisö 2007. Suomen evankelis – luterilaisen kirkon strategiaa vuoteen 2015 laatineen työryhmän mietintö. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskushallinto. Sarja C2007:10. Helsinki: Kirkkohallitus.
- Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö i.a. Sosionomi (AMK), kirkon nuorisotyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Viitattu 29.3.2019. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-nuorisotyö/>
- Paasivaara, Leena & Nikkilä, Juhani 2010. Yhteisöllisyydestä työhyvinvointia. Helsinki: Kirjapaja.
- Silfverhuth, Olli-Pekka 2012. Kummin kirja. Helsinki: Kirjapaja
- Sunell, Mari 2018. Varhaiskasvatuksen ohjaaja, Lasten katedraali. Tampere. Henkilökohdainen tiedonanto 18.6.
- Sunell, Mari 2019. Varhaiskasvatuksen ohjaaja, Lasten katedraali. Tampere. Sähköpostiviesti 31.1. Vastaanottaja Miia Koskinen
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko i.a. Vapaaehtoisuus. Viitattu 19.4.2018 <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Vapaaehtoisty%C3%B6>
- Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä i.a. Tampereen seurakunnat. Lasten katedraali. Viitattu 20.10.2018. https://tampereenseurakunnat.fi/toimintaa/koululaiset/lasten_katedraali
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Hyvinvointi ja terveyserot. Osallisuus. Viitattu 25.10.2018 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Thitz, Päivi 2013. Seurakunta osallisuuden yhteisönä. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

- Valli, Raine & Perkkilä, Päivi 2015. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineiston keruussa. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 109 – 120.
- Valli, Raine 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 103 – 127.
- Vallo, Helena & Häyrynen, Eija 2016. Tapahtuma on tilaisuus: tapahtumamarkkinointi ja tapahtuman järjestäminen. Helsinki: Tietosanoma
- Virolainen, Jutta 2015. Kulttuuripoliittinen näkökulma osallistumiseen. Teoksessa Arto Lindholm (toim.) Ei-kävijästä osalliseksi – Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, 54–62.
- Virtanen, Petri; Suoheimo, Maria; Lamminmäki, Sara; Ahonen, Päivi & Suokas, Markku 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen. Tekesin katsaus 281/2011
- von Weissenberg, Hanne 2019. Verkosto- ja yhteisötyön asiantuntija, Tampereen hiippakunta. Tampere. Sähköpostiviesti 21.2. Vastaanottaja Miia Koskinen

LIITE 1. Tapahtuman mainos

Lasten katedraalin
KESÄPÄIVÄ KUMMIN KAA
 SU 17.6. KLO 11-15.30

Lasten katedraali

TERVETULO A PIKNIKILLE FINLAYSONIN KIRKON PIHAMAALLE! OMAT EVÄÄT+ VILTTI MUKAAN. TARJOLLA KAHVIT JA HERKKU.

KIVAA PUIHAA TARJOLLA PITKIN PÄIVÄÄ SISÄLLÄ JA ULKONA YHDESSÄ KUMMISI KANSSA:

- PIHALEIKKEJÄ
- KAVERIKUVAUSTA
- TAIDEPAJA
- ETSI JA LÖYDÄ -TEHTÄVIÄ
- KÄDENTAITOJA JA MUUTA MUKAVAA!

MUSIIKKIHETKIÄ AINA TASALTA: KLO 12, 13 JA 14

VIETÄ ILOINEN PÄIVÄ KUMMISI KANSSA YHDESSÄ TOIHUTEN. TULKAA HETKEKSI TAI VAIKKA KOKO PÄIVÄKSI!

PÄIVÄ PÄÄTTY Y KLO 15 ALKAVAN KERTOMUSHETKEN KIRKKOVARTIN, JÄLKEEN.

LÄMPIMÄSTI TERVETULO A!

LISÄTIETOJA: LASTEN KATEDRAALI P.040 8048240

LIITE 2. Tapahtuman runko ja sisältö

- Tapahtuman ajankohta 17.6. klo 11-15.30
- Musiikki-/leikkihetket kirkossa tai pihalla: klo 12.00, 13.00 ja 14.00
- Tapahtuma päättyy klo 15.00 kummiaiheiseen kirkkovartiin
- Tapahtuma-alueella valokuvasuunnistusta, johon tapahtumaan osallistuvien on mahdollisuus halutessaan osallistua omaan tahtiin. Jokaisella rastipaikalla jokin tehtävä (4kpl)
  1. Rastilla paperilla numeroituja kysymyksiä sekä kaksi noppaa. Noppien osoittamien silmälukujen mukaan kysytään kysymyksiä.
  2. Sanat sekaisin. Pahveille kirjoitettu sanoja kirjaimet väärässä järjestyksessä ja koitetaan selvittää mikä sana kirjaimista tulee.
  3. Patsas. Rastilla on paperi, johon on kirjoitettu ihmispatsas ohjeiksi esimerkiksi ”maassa kolme jalkaa ja neljä kättä” ja rastilla olevat saavat itse toteuttaa patsaan parhaaksi näkemällään tavalla.
  4. Tunnustelupussit. Kymmenen erilaista pussia, joissa jokaisessa on sisällä jotakin tunnusteltavaa, esimerkiksi makaronia, riisiä, hiusharja tai lapanen. Pussien viereen lista ylösalaisin, josta löytyy oikeat vastaukset.
- Kaverikuvauspiste, jossa rekvisiitta ja erilaisia taustoja kuvan ottamista varten
- Taidepaja, jossa tehdään ystävärannekkeita ja avaimenperiä
- Pihalla erilaisia pihapelejä, joita voi pelaila piknikin lomassa

LIITE 3. Lasten katedraalin työntekijän loppuhaastattelu

- Vastasiko tapahtuman prosessi haettuun yhteisöllisyyden kehitykseen?
- Näkyikö prosessin aikana mielestäsi selkeitä yhteisöllisyyden kehittymisen merkkejä?
- Mitkä asiat mielestäsi oleellisesti vaikuttivat yhteisöllisyyden kehittymiseen, suuntaan tai toiseen?
- Miten sinun näkökulmastasi toimi yhteistyö vapaaehtoisten ja työntekijöiden välillä?
- Miten onnistui työntekijä-vapaaehtoinen asetelman hälventäminen suunnittelun ja tapahtuman aikana?
- Mitä tämä prosessi antoi tulevaisuuteen yhteisöllisyyden kehitystä ajatellen?

LIITE 4. Kysely prosessissa mukana olleille

1. Osallistuitko tapahtumaan vapaaehtoisena vai työntekijänä?

Vapaaehtoisena

Työntekijänä

2. Mikä sai sinut lähtemään mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen?

3. Tapahtuman suunnitteluun oli mielestäni helppo päästä mukaan

Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Täysin samaa mieltä
0%	50%	100%

4. Yhteistyö tapahtumaa järjestävien kesken sujui mielestäni...

Huonosti	En osaa sanoa	Todella hyvin
0%	50%	100%

5. Sain hyvin myös omat mielipiteet ja ideat kuuluviin

Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Täysin samaa mieltä
0%	50%	100%

6. Voit täydentää edellisiä vastauksia omin sanoin

7. Mitä tapahtuman suunnitteluvaiheessa olisi voinut tehdä toisin?

8. Mitä tapahtuman aikana olisi voinut tehdä toisin?

9. Osallistun mielelläni vastaavaan toimintaan tulevaisuudessakin

En kovin mielelläni	En osaa sanoa	Todella mielelläni
0%	50%	100%

10. Mitä muuta haluaisit vielä sanoa?

LIITE 5. Teemahaastattelun teemat

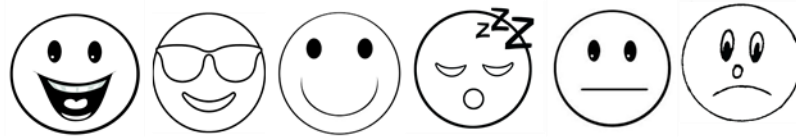
- Oma kokemus päivän onnistumisesta ja tavoitteiden saavuttamisesta
- Millaista suullista ja/tai havainnoitua palautetta kävijöiltä
- Havaintoja yhteisöllisyyteen liittyen tapahtuman aikana
- Mitä olisi voitu tehdä toisin ja kehitysehdotukset

LIITE 6. Kävijäkysely tapahtumassa vieraileville

MITEN TEIDÄN PÄIVÄNNE SUJUI?

Kuvaillkaa kolmella sanalla tämän hetken fiilistä _____

Väritä päivään sopivat kuvat

- Millaista yhteistä tekemistä löysitte tapahtuma-alueelta?
_____
_____
- Mikä päivässä on ollut parasta?
_____
- Tutustuitteko uusiin ihmisiin?
_____
- Mitä jäitte kaipaamaan?
_____
_____
- Mitä muuta haluaisitte sanoa tapahtuman järjestäjille?
_____
_____
- Olen jatkossakin kiinnostunut kummiutta tukevasta toiminnasta ja haluan, että minuun ollaan yhteydessä
Sähköpostiosoitteeni _____

Toiselle puolelle voitte vielä piirtää kuvan päivästäne. Kiitos palautteesta ja mukavaa loppukesää!